

AUSPICE CHRISTO.
DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA
De
MILITIA TOGATA,

Quam
AUCTORITATE
Inclyti Jurisconsultorum Ordinis
in almâ Salanâ

Sub
PATROCINIO ET PRÆSIDIO
ILLUSTRIS atque EXCELLENTISSIMI,
DN. NICOL. CHRISTOPHORI
LYNCKER,

HÆREDITARII IN Gluhrstât ET Rôtschau/
CONSILIARII SAXO-VINARIENSIS INTIMI,
SUPR. CONSISTORII SACRI PRÆSIDIS,
FACULTATIS JURIDICÆ ET SCABINATUS JENENS. ORDINARIJ,
ANTECESSORIS ET CURIÆ PROVINCIALIS
ASSESSORIS PRIMARIJ,

Patroni ac Promotoris sui submissee venerandi,
P R O L I C E N T I A

Summos in utroque Jure honores insignia ac privilegia
Doctoralia ritè consequendi,

placide Eruditorum censura submittit,

JOH. PHILIPPUS Uffenbach/

Mœno-Francofurt.

ad d. Sept. M DC XCVII.

J E N Æ,
LITERIS WERTHERIANIS.

DEO,
PATRIÆ,
PATRONIS
atque
AMICIS.

PARS GENERALIS.

§. I.

Ntequam ad pleniorē susceptæ
materiæ explicationē accedamus haud abs-
re esse ducimus, si vocum origines ac diver-
sas earum significationes paucis delibemus
atque attingamus. Cum enim verba rebus
inservire debeant, *arg. §. 3. Inst. de donat.* ratio ordinis ef-
flagit, ut illorum tractatio præmittatur. Quod & ipse
Tullius sectatus est *lib. 1. de Orat. p. m. 88.* Ego verò, in-
quiens, *pergam: & id faciam, quod in principiò fieri in*
omnibus Disputationibus oportere censeo: ut quid illud
sit, de quò disputetur, explanetur, ne vagari & errare co-
gatur oratio, si ii, qui inter se dissenserint, non idem esse
illud, quò de agitur, intelligent. Quare eandem eligentes
viam & nobis pauca sequentia præmittere placet.

§. II.

Militia itaque dicitur à *Milite*: *Miles* verò vel à
multitudine; vel à *malo*, quod milites arcere solent, &
à quò Remp. defendunt: Quam etiam ob causam *defen-*
sores nuncupantur *l. 12. in fin. Cod. de postlim. revers.* aut
à numero mille hominum: ductum à Græcò vocabulò *tagma-*

te. Nam Græci mille hominum multitudinem *τάγμα* appellant, quasi millesimum quemque dictum. Unde ipsum Ducem *χιλίαρχον* vocant l. i. §. i. ff. de test. milit. Aelius & Festus militem à *mollitiâ* κατ' ἀντιθέσιν i. e. per contrarium sensum, dictum esse autumant. Varro milites dictos esse ait, quòd trium millium legio primò fieret ex Tribubus Tatiensium, Rhamuensium & Lucerum: quarum singulæ millia singula militum mittebant. Connanus lib. 9. c. 5. n. 1. Quam eandem derivationem etiam sequitur Majorag. lib. Miscell. 4. c. 1. vid. Calvinus Lex. voce Miles. Alii à *Malitia* deriv. tam esse arbitrantur. Goth. in not. ad l. supra cit. i. ff. de Milit. test. Adeò in diversa hîc abeunt Critici, ut de illis non injuriâ dici queat: quot capita, tot sensus. Quapropter etiam hoc illis discutiendum relinquimus, & ad evolvendam ejusdem homonymiam progredimur.

§. III.

Varia autem istius vocis passim inveniuntur significationes, & quidem (1.) propriè loquendò militia denotat idem, quod bellum, cujus sectatores vocantur milites armati seu sagati. Hi enim propriè militare dicuntur. l. i. Cod. & l. 9. ff. de Jur. & fact. ignor. l. 18. & 6 de re jud. l. 4. Cod. qui tut. dari possunt; quod ipsa Etymologia haud obscure commonstrat. (2.) accipitur pro certamine & prælio inter spiritus, ceu Tholosanus in Syntag. Juris Univ. l. 19. c. 1. n. 7. notat: Quale prælium memoratur Apoc. XII. 7. inter S. Michaëlem ejusque Angelos & inter Draconem ortum. Et hæc militia Joh. Lignano audit cœlestis & spiritualis. (3.) Denotat pugnam hominis spiritualem adversus Satanam & mundum. Hinc militantes Divo Apostolo dicuntur milites Jesu Christi 1. Pet.

1. Pet. II. 11. 1. Tim. II. 3. 4. Quò etiam spectat D. Jobi
 effatum: *Nonne homo semper militat, dum vivit?* Sed
 mittimus has, aliasque in codice sacrò deprehensas acce-
 ptiones, easque Theologis explanandas relinquimus.
 Neque verò minus variè vox hæc in Jure nostro, tam
propriè, quàm *impropriè* sumi consuevit De propria
 significatione jam supra egimus. *Impropriè* verò & *ana-*
logice (1.) *Advocatis* tribuitur l. 14. Cod. de *Advocat.*
divers. judic. Quam militiam Cicero *Orat. pro Mura-*
na p. m. 433. urbanam adpellitat (2.) Usurpatur de
 iis, qui in *scriniis sacris militantes* Unde in specie dicitur
literata. l. 8. Cod. de Proxim. sacror. scrin. (3.) Quædam
militia vocatur *Palatina tot. tit. Cod. de privilegiis eorum,*
qui in sacro Palat. militantes, eamque exercentes non ar-
 mis, sed consiliis opem ferre & alia munia aulica obire
 solent. vid. Perez. ad Cod. b. tit. (4.) Nomine hoc ve-
 niunt *officia & commoda* ex quovis officio publico per-
 cepta & percipienda: quæ militia differt ab ea, quæ *casu*
talis seu caduca dicitur. vid. l. 3. §. 7. de *min. Nov. 53. cap. 5.*
l. 27. ff. de legat. 2. l. ult. Cod. de pign. Colleg. Argent. de
Aliment. & cib. leg. tom. 2. tb. 16 Gudelinus de Jure Noviss.
l. 5. cap. 21. Nov. 97. cap. 4. (5.) In Jure Canonico datur
 etiam *militia*, quæ *Clericorum* nominatur. cap. 51. *offic.*
dist. 59. Denique (6.) Quævis *functio publica* hoc no-
 mine insignitur, de quo Imperat. in l. 5. & 8. Cod. *qui*
milit. possunt vel non. Quæ significatio postrema hujus
 est loci.

§. IV.

Cum verò militia nostra dicatur *togata à toga*, non
 videbimur extra oleas vagari, si hanc paucis delibemus, &
 quæ circa eam notanda sunt, breviter subjungamus.

Toga g. dicta fuit à *regendo*, auctore Pomponio l. 180. de verb. signif. eratque honestus Romanorum habitus exterior atque proprius. Unde omnes Romani *togati*, uti Græci à pallio *palliat* dicti fuere. Quod vestimenti genus Græci *χιτών* vocant, ab inventore, quem Tebennum Arcadem dicunt, referente Turneb. 7. ad-
vers. 20. Septimius Florens à Pelasgis, Græcâ Gente ad Ly-
dos populos Asiae minoris, à Lydis verò ad Romanos venisse
tradit. Licet verò de origine togæ apud Auctores nil
certi constet, facilè tamen probari poterit, quòd jam
Romuli, Reip. Rom. fundatoris temporibus usu fuerit
recepta. Sic enim vetere quadam lege, quam Romulo
adscribunt, expressè præcipitur: *Quisquis demissam ad
talos togam in urbe habeto.* vid. Rosin. in suis antiquit.
lib. 5. c. 32. Quare etiam prisca Romanorum gens eam
tanti fecit, ut neque peregrino, neque exulibus Romanis,
quibus igni & aquâ erat interdictum, togâ uti liceret;
Unde Augustus, Imperator augustissimus, visâ quondam
pro concione pullatorum seu palliatorum turbâ, indi-
gnabundus in hæc erupit verba:

En

Romanos rerum Dominos gentemque togatam!

Svet. in ejus Vit. cap. 40. Ex quibus jam dictis patet,
quòd jus togæ maximè inter privilegia Civium Rom. sit
referendum; quò Reges & amici saltim populi à Roma-
nis fuerint donati, & quod *novæ Cartbagini datum* re-
fert Tertullianus lib. de pallio, Goth. ad l. supr. cit. 32.
ff. de jure fisci. Quem verò ad modum mores gentium,
præprimis boni ac probati temporis fluxu invertuntur

&

& mutantur, cum novitatis cupidi mortalium animi aliis
atque aliis rebus semper delectantur: ita etiam apud
Romanos evenisse arbitror, ut temporis progressu pri-
scis moribus desveverint. Evidentissimo nobis est do-
cumento *toga*, quæ olim civibus Rom. propria, mutata
Rep. & imperio labente, non nisi apud paucos eosque
honestiores remansit. *vid. Rosin. lib. 5. cap. 32. Svet. in*
Augusto cap. 40. Justus Lipsius Elect. 1. cap. 13.

§. VI.

Materia togæ fuit lana, forma verò semicircularis.
Id quod Quintilianus & Isidorus satis superque testantur.
Hinc describitur, quòd nihil aliud sit, quàm *purum pal-*
lium, formâ rotundâ & fusiore atque inundante sinu, &
sub dextrâ veniens super humerum sinistrum ponitur.
Calvin. Lexic. voce *Toga*. add. *Ros. lib. 5. c. 30. pag. 875. &*
cap. 32. p. m. 894.

§. VII.

Cujus vestimenti diversa fuerunt genera. Nam, da-
tur *prætecta*, à purpurâ, quam in ore prætextam habebat,
sic dicta, quæ puellorum puellarumque, ingenuorum, ad
XVI. usque ætatis annum amictus fuit, quæ etiam Sena-
tores, Sacerdotes omnesque nobiliores Romani incedere
solebant. *vid. Cic. lib. 9. ad Att. Orat. in Verr. Svet. in*
Aug. & Caesar. c. 82. add. l. 3. de aur. & arg. leg. §. 1. instit.
de injur. l. 3. §. ult. ff. de lib. exhib. Hanc togam gestan-
tes audiebant quondam *prætextati*. *Florus lib. 1. c. 3. n. 14.*
& lib. 2. cap. 6. n. 10. 2.) Toga candida, à candore sic de-
nominata, quæ signum petitionis erat. Hinc honores &
Magistratum ambientes ab illâ Candidati nuncupabantur.
3.) *Pura*, quæ simpliciter & *κατ' ἰξοχνη* nomine togæ in-
signi-

signitur; communis hominum privatorum vestis erat.
 4.) *Pulla*, vestimentum lugubre. 5.) *Sordida* vulgi habitus, alias *reorum vestis*. l. 39. ff. de injur. Unde & rei *sordidati* dicebantur. 6.) *Picta*, vestis triumphalis, Florus lib. 1. c. 5. n. 6. Lucan. de Bell. Civ. lib. 9. n. 176. Aurel. Victor. de Viris Illust. c. 56. 67. 7.) *Palmata*, Florus l. c. Denique 8.) *Purpurea*, regius habitus, Livius lib. 36. Flor. lib. 3. c. 19. n. 10. lib. 4. c. 11. n. 3. Add. l. 1. Cod. quæ res vendi non possunt. l. pen. Cod. de Consul.

§. VIII.

Quamvis verò toga fuerit omnium ordinum gestamen, Advocatorum tamen præcipuè censebatur. Quod Marcell. c. 1. n. 3. haud obscure innuit, *toga*, inquit, est vestimentum, quò in forò amicumur. add. l. 15. Cod. Theod. de Senat. & *Glebalis* & c. Unde procul dubio mos promanavit, ut Advocati & causarum Patroni in specie *togati* nominarentur. A quo non abludivit Guil. Budæus, Auctor Carminis ad Pison. ita canens:

*licet exercere togata
 Munera militis licet & sine pulveris haustu,
 Mitia legitimo sub iudice bella mereri.*

Quam etiam in rem eleganter Ovidius de remedio amoris:
*Sunt fora, sunt lites, sunt quos tuearis amici,
 Vade per urbane splendida castra toga.*

Plura vid. tot. tit. Cod. de advoc. divers. Judic. l. 3. Cod. de sportul. Cicer. lib. 1. de orat. p. m. 81.

§. IX.

Utebantur autem Romani hac veste pacis saltem tempore. Hinc sæpiusculè apud Scriptores pro ipsâ pace sumi consuevit. Cui opponitur *sagum*, quod juxta Cicero-
 nem

nem ep. ad Cas. & Gothof. ad l. 23. ff. de aur. & arg. legat. notat *vestimentum militare*. Differentiam illam, quæ inter sagum & togam intercedit, sæpius laudatus Oratorum princeps, Cicero etiam alibi inculcat. Videl. *orat. in Calpurnium Pis.* ita fatur: *Non dixi hanc togam, quâ sum amictus; nec arma, scutum, & gladium unius Imperatoris, sed quod pacis est insigne, & otii, toga; contra autem arma tumultus atque belli*: Et *Philippica XIV.* inquit: *Nos verò cum semel ad eum, quem cupimus, optamusque vestitum, redierimus, id agamus, ut eum in perpetuum retineamus. Nam hoc quidem cum turpe est, tum ne diis quidem immortalibus gratum, ab eorundem aris, ad quos togati adierimus ad saga sumenda discedere.* Et paulò post: *propter unius civis periculum, populum Romanum ad saga iisse, propter ejusdem salutem rediisse ad togas.* *ibid.* Usque adeò autem proprium militum armorumque sagum fuit, ut etiam populus in urbe, majore tumultu motuque exortò, saga, quasi indicium belli sumeret. *Rosin. lib. 5. Antiquit. cap. 32. lit. F.* & *Basilii Faber thesaurò suo, voce sagum.* Quò & hæc faciunt verba: *Nos hîc sub armorum sagique nomine studia bellica eaque sectantes, ut sub togâ pacem literarumque studia notissimò tropò intelligimus.* *Lauterb. tract. de armis & literis. tb. 9.*

§. X.

Ex quibus sole meridianò illustrius dispalescit, quam obrem dissertationem hanc nostram inauguralem de *Militia togata* inscripserimus, & quo sensu rubrum intellectum velimus. Aliud enim nihil hisce verbis, quam *dignitates, functiones, seu officia civilia & pacis*, quorum passim in corpore Juris, præprimis yerò *lib. 1. & 12. Cod.*

mentio fit, & de quibus in hâc nostrâ dissertatione agere
constituimus, significare volumus.

§. XI.

Explanatis itaque Etymologiâ, Homonymiâ, aliisque
vorum variis significationibus ad congruæ definitionis in-
vestigationem progredimur.

§. XII.

A variis autem variè definitur *militia*. Gothofred. *ad*
leg. 22. ff. de Legat. 2. ita definiendam duxit: *Militia nihil*
aliud est, quàm officium eorum, qui in aliquâ scholâ (sunt
autem schola nihil aliud, quàm quedam Collegia militum,
vel ministrorum Principis, tam armata, quàm togata mili-
tia, Guth. lib. 3. cap. 10. p. m. 599.) inter statuta relati sunt,
& ex quò commoda & salaria à Principe consequuntur.
Aliter paulò eam describit Gudelinus *de jure Noviss. lib. 5.*
cap. 21. quod designet, comprehendatque omnem functio-
nem, per quam opera navatur Principi, vel Reipubl. & pro
quâ sapius stipendium ex publicò prabetur. A quâ non
planè aliena est illa, quam Calvin. *Lex. Jurid.* voce *Milit.*
tradit: *Militia, inquit, est ministerium publicorum prin-*
cipis negotiorum, cujus causa salaria, ut commoda tri-
buntur. Cùm verò nulla ex iis nobis arrideat, aliam,
eamque à scopò nostro non alienam, subjungimus defini-
tionem.

§. XIII.

Ea verò hæc est: *Militia est dignitas, functio, seu*
officium Civile publicum, quò Principi vel Reipubl. ope-
ram navamus, & ratione cujus stipendium, vel salaria sæ-
pius accipimus. Dicimus 1.) quod sit dignitas. Hòc quip-
pe vocabulò excludimus militiam togatam inferiorem,
qua militant officiales, quales sunt apparitores, cohortales

Ama.

Amanuenses, & si qui alii sunt, quorum operâ magistratus officia majora in Rep., vel apud Principem gerentes ad levamenta laborum atque expeditionum utuntur. Sic officia *tit. de diversis officiis. Cod.* pro officialibus accipiuntur, quippe qui officiales etiam *adminicula dignitatum* vocantur. vid. Perez. *locò jam cit.* Sed hujus militiæ explicatio huc non spectat. Dicimus 2.) *officium sive functio*. Varias autem alias vox officii habet significationes. Sumitur enim in Ethicorum Scholis pro *obligatione & debitis servitiis*. Quo sensu Cicero de officiis librum conscripsit. Alias significationes vid. Dissert. *de officiis Publ. Generos.* Dn. à Wolfframsdorff. Nos h. l. officium accipimus in sensu politicò & juridicò, quatenus denotat munera ac dignitates. De quibus vid. passim *Cod. & ff. tit. de officio Praefecti Prat., officio Quaestoris, officio Magistri Milit., &c.* Tria itaque hæc vocabula, dignitas, functio & officium, in definitione sunt nobis synonyma & genus constituunt. Dicitur 3.) *Civile*. Hòc ipsò differentia specifica innuitur. Tò *civile* etiam militiam nostram à *sagatâ* distinguit, quod illa *civilia*, hæc verò *militaria* tractet negotia. Dicitur 4.) *Publicum*. Quò indicatur, quod militia hæc ad privatos, qui vitam in otio cum dignitate degunt, non sit referenda. vid. Guth. *lib. 1. cap. 4. n. 1.* Dicitur 5.) *Quò Principi vel Reip. operam navamus, & ratione cujus stipendium, vel salaria sæpius accipimus*. Quo significatur militiæ nostræ tum *finis remotus*, salus Reip., tum *proximus*, nempe vitæ nostræ sustentatio.

§. XIV.

Definitione traditâ progrediendum illicò esset ad divisionem: sed existimantes, non parum ad meliorem

instituti nostri intellectum facturum, eandem, quam Imperator Justin. *lib. 12. Cod.* calcavit, eligimus, viam & quædam de dignitatibus in genere præmittimus.

§ XV.

Dignitas itaque, definiente Tullio, lib. de invent. 2., est honesta alicujus & cultu & honore & verecundia digna autoritas.

§ XVI.

Omniū dignitatum sive Magistratuum *causa efficiens principalis*, est ipsum *Numen Divinum*. Id quod expressis adserit verbis Apostolus *Rom. XIII. 1.* Neque verò minus ipsi Reges ac Principes fatentur, se supremo in cœlis Numini suam dignitatem debere, quando scribunt: *Nos DEI gratiâ &c. &c.* Quem morem à Carolo M. introductum fuisse vult Becman. *diff. Notit. Illust. 1. cap. 3. tb. vi.* Hoc verò ea nititur ratione, quod sint Dei Vicarii. Id. *l. c. tb. 7.* Perspicuè quoque Imperator: *pr. ff. de concept. ff. Imperium à cœlesti Majestate nobis datum est.* Quibus non obstat illud Petri effatum: *1. Pet. II. 13. Magistratus est ordinatio humana.* Licet enim ad arbitrium hominum pertineat, utrum huic, an illi Imperium velint committere, primæva tamen & generalis dignitatum seu Magistratuum institutio à mero hominum beneplacito non dependet. Nam Deus Politicam dignitatem ac potestatem non tam permisit, quàm instituit. vid. Grot. *d. J. B. & P. Proleg. p. 4. & Nov. 73. §. 1.*

§ XVII.

Causa efficiens minus principalis, est *Majestas, seu summa potestas*. Huic enim inferiores dignitates suos debent natales. Hinc lex Julia Ambitus & urbe & orbe
hodie

hodie cessat, quia Principis est, magistratus creare & dignitates conferre. *Vid. l. cit. Perez ad Cod. de dignit. n. 2. addatur Becman. Notit. Dignit. Illustr. dissert. 7. c. 1. n. 11. & Guth. de off. Dom. Aug. libr. 1. c. 7. & 19. Quæ creatio omninò ad regalia spectare censetur 2 feud. 56. vid. Myleri Hyparchologia cap. 2. tb. v.*

§. XVIII.

Nemo verò, nisi qui hospes planè & peregrinus est in antiquis historiarum monumentis, facilè diffitebitur, aliam primis, aliam mediis, aliam postremis Imperii Romani seculis dignitatum, Officiorum ac Magistratuum fuisse rationem. Primam namque ætate, sive infantiam urbis Romæ, quæ circa annum Mundi 3200, ante Christum natum 750. ann. coepit, & ad Regifugium usque duravit, vid. Schrad. *Tab. Chronol. 4. & ult.* omnia simpliciori modo regia manu incerto Jure gubernabantur *l. 2. §. 1. de O. J.* Nullas Romani tunc tenebant provincias, neque intra neque extra Italiæ fines. Unde excepto senatorio ac tribunis Celerum, qui unà cum Regibus floruerunt *l. 2. §. 15. ff. de O. J. Rom. Illustr. lib. 4. p. m. 301. Florus lib. 1. c. 1. n. 16.* Ordinibus, neque Consulibus, neque Prætoribus, neque Præsidibus Provinciarum aliorumque officia ac dignitates notæ erant atque necessariae. Expulsis autem Regibus, statuque Regio in Aristocratico-Democraticum mutata, iisdem temporibus Consules, Dictatores, Tribuni plebis, Censores, Quæstores, Prætores, Urbanus & Peregrinus & subacta Italiâ, captisque provinciis, Præsides Provinciarum, Proconsules, Rectores & Legati alique plures Magistratus pro temporis ac Status necessitate & utilitate primum creati fuere. vid. *tit. ff. de O. J. Schrad. Tab. Chronol. Roma Illustr. lib. supra cit. cap. 10. Lips. aliosque. Adolescen-*

lescentia autem Romana à regifugio ad bellum Punicum I. usque 245 & virilis ætas à bello Punico I. usque ad Octavii Augusti tempora 233. circiter annos duravit. Augusti, deinde, Hadriani, Constantini & tandem Justiniani temporibus Romana Resp. cùm vetus, tum nova in omnibus partibus longè aliter fuit instituta. vid. Guth. *de officiis Domus Aug.* c. 43. 44. 45. *Horum enim Monarcharum tempore amissa populi libertas sub umbra variorum titulorum speciose ab illis representabatur. Jul. Cas. Bulerger de Imp. Rom. lib. 3. c. 2. seqq.* Accedit, quod sub Augusto Illustrium ac Clarissimorum dignitas, sub Constantino verò Spectabilium orta fuerit; notante Pancirollo *var. lect. lib. 1. c. 3.* Quæis postea accesserunt Perfectissimi *L. 1. Cod. de Equ. Dign. & Egregii*, qui nec Equites nec Senat. erant: de quibus infra paulò fusius. Sed Officia hæc omnia, Dignitates ac Magistratus temporis progressu abrogata, contrà nova constituta fuerunt. Quapropter probè à se invicem discernenda sunt atque dignoscenda. Bechm. *notie. dignit. illustr. diff. 7. c. 1. & b. 8.* add. Perez. *ad Cod. de dignit. n. 3.* qui putat, hanc inter Illustres, Spectabiles, Clarissimos, Perfectissimos dignitatum distinctionem ad posteriorum Imperatorum tempora rejiciendam. Cui Sententiæ non parum roboris addere videtur, quod horum tit. *in ff.* nulla fiat mentio, sed indistinctè omnes, qui in Senatorium recepti fuerunt ordinem, vocentur Clarissimi. Quod etiam Casaubonus confirmat, quando *Senatum Romanum olim Clarissimum ordinem adpellatum fuisse*, scribit *ad Lamprid. in Elagabal.* vid. Guth. *l. 1. c. 4.* Neque enim putandum, varias istas dignitatum, officiorum ac Magistratuum mutationes sub Dynastia I. II. & III. Italarum & Græcorum Impe-

Imperatorum solum accidisse. Imperio enim jam ad Germanos devolutum idem factum esse, prisca canunt annales. Sicuti enim Romani Imperatores Itali & Græci, Præsides provinciarum, Prætores, Præfectos urbis, Quæstores, aliosque Magistratus constituerunt, eosque pro lubitu abrogaverunt, vel mutaverunt, ceu patet *ex Cod. & Cæsar. Bulenger. de Imp. Rom. lib. 1. 2. 3.* Ita Carolus M. ejusque Successores, Viros optimè de Imperio meritos, *Comites, Consiliarios & Judices* Imperii & Provinciarum constituerunt. In cujus rei testimonium singularis Constitutio Caroli M. apud Goldast. *lib. 3. Imp. Constit. fol. 120.* & Aymon. *in Annal. Franc. in append. libr. 5. fol. 140.* adhiberi poterit. Quos feudorum consuetudines, *Capitaneos* nominant *lib. 2. feud. 51.* Sed hæc dignitates ut Prætorum ac Præsidium, prioribus temporibus mutabiles erant: sic etiam Carolo M. & Heinrico Aucupe regnantibus, temporariæ & Landgraviorum, Centgraff. Comitum, Marchionum, Burggraviorum nomina non nisi tituli officiorum erant, qui æque ac priores ad nutum Imperatoris removeri poterant. vid. Card. Cusanus *de Concord. Catbol. lib. 3. c. 28.* Reinking. *1. class. 4. 6. 4. & 14.* Hinckmarus *lib. 4. ep. c. 14.* Meminit etiam eorum Miræus *in Annalibus Belg. fol. 347.* Nec non Lehmannus *in Chron. Spirens. cap. 17.* ita scribens: Von dem Grafen Stand ist zu wissen / daß das ganze Reich der Teutschen Francken in Gau / Pagos oder Graffschafften / Comitatus abgetheilet / und die Grafen des Königs Beambte und Landrichter gewesen. *Lib. 2. c. 17. & cap. preced. lit. D.* inquit: Doch ist dem Sohn eines Herzogen der Titel / weil es ein Ampts Nahme ist / nicht zugemessen worden. Quæ tamen

tamen omnia successu temporis clementiâ Imperatorum mutata fuere; siquidem omnes, quas commemoravimus, Marchionum, Landgraviorum, Comitum, aliorumque dignitates hæreditariæ factæ sunt, & ad eorum posteros translatae. vid. Andr. Knichen. *de Jure territor. cap. 1. n. 356.* Petr. Heig. *libr. 1. quæst. 1. § 2.* Arnisæus *de Jure Majestatis lib. 2. cap. 4. n. 15.* Besoldus *de appellat. cap. 2. sect. 15. ac in thes. pract. lit. L. Erb. Lehen.* Myleri *Hyparcholog. c. 2. §. 4.* Ejusd. *Archolog. cap. 8. § 9. de Statibus Imperii. id. cap. 9. n. 8.* Becmann. *lib. cit. dissert. 9. c. 1. n. 4. § c. 2. n. 1.*

§. XIX.

Consideratâ dignitate in genere, nunc progredimur ad divisionem ejus. Græcorum Imperatorum temporibus ii, qui dignitatem, officium seu Magistratum gerebant, erant vel *in aula*, sive comitatu Principis; vel *in urbe* Româ, cum *veteri*, tum *novâ*; vel *in provinciis*. Ac ii quidem, qui in Urbe Rempublicam administrabant, *proprie Magistratus*, cæteri verò, qui in Provinciis munus obibant, peculiari nomine *Potestates* vocabantur. Guth. *l. 1. c. 3. p. m. 14.*

§. XX.

Dividitur porrò dignitas in *honorariam* & *legitimam*. *Honoraria* dicitur, cum quis Codicillos ab Imperatore accipit, quibus dignitas ei præstatur, quasi & is vel præfectus fuerit, vel aliud nobile officium gesserit. *Legitima* verò eorum dicebatur, qui in ipso actu positi & gestu præfulgentes reverà Præfecti, Præsides facti, aliamque dignitatem adepti erant. vid. id. Aut. *lib. 1. p. 18.*

§. XXI.

Dignitatum & administrationum *duplex* erat *laterculum* sive codex, *majus* scilicet & *minus*. Quorum hoc sub cura Quæstoris S. P. erat, vid. *l. 1. § 2. Cod. de Offic. Quæst.* add. Perez. *ad Cod. lib. 12. tit. 8. n. 1.* continebatque notitiam dignitatum *Civilium & Militarium*. Illud totius Imperii notitiam comprehendebat, & ad curam Primicerii Notariorum spectabat. vid. *Notit. Imp.* Gothofr. *ad l. 13. §. 1. Cod. de Prox. Sacr. Scrin.* De codicillis verò atque laterculis vid. *Nov. 25. cap. 6.* Hisce enim codicibus ornabantur Illustres, Spectabiles, Clarissimi atque Perfectissimi. Quæ dignitates pro temporum varietate veluti ex arbitrio Imperatorum pendentes sæpiuscule mutatae fuerunt, & ratione officii ac nominum confusæ. vid. *Nov. 24. 25. 26.* add. Alciat. *lib. 8. disp. 3. cap. 4. l. 2. Cod. de Offic. Quæst.* Neque hoc solum accidit, sed Imperator Just. insuper nova excogitavit nomina e. g. *Excelsi, Gloriosissimi, Eminentissimi.* vid. *Nov. passim.*

§. XXII.

Licet verò officia & dignitates multas subierint mutationes, remansit tamen Just. temporibus dignitatum distinctio inter *maiores, medias & minores.* *Nov. 23. cap. 3.* Qualis verò dignitatum ordo sive gradus aliorum Imperatorum, cum maximè Valentiniani atque Theodosii temporibus, observatus fuerit, vid. Perez. *ad Cod. ut dignit. ordo serv. n. 2. § 3.*

§. XXIII.

Ratione Ordinis alia distinctio ostendenda est. Alii enim erant *Actu positi*, alii *Vacantes*, alii *Honorarii*, alii denique *Supernumerarii*.

Actu positi dicebantur, qui gestu præfulgentes administrationem aliquam gerebant. Atque horum dignitas audiebat *legitima*. vid. *l. 2. Cod. ut dignit. ord. serv.*

§. XXV.

Vacantes dicebantur à *vacando*, quod idem denotat, ac à laboribus immunem esse. Traductum est hoc vocabulum à militia. Vacantes quippe milites in unum pugnae laborem reservati, immunes erant operum militarium: cujusmodi vacatio à Centurionibus redimebatur, uti ex Tacit. *l. 1. Annal. & 1. Hist.* liquet. Hoc vacationis munus postea ad alios derivabatur, qui aliquò antea gestæ administrationis meritò majoris dignitatis infulas meruerant. Sic Primicerius Notariorum peractâ administratione fiebat Magister officiorum vacans: Primicerius domest. vacans Tribunus, Cujacius *ad l. 1. ut dignit. ordo serv.* Est itaque vacantibus otiosi cinguli honore præcincta dignitas. Cassiod. *6. variar. 12.* Imperatores quippe eos non simplici titulo alicujus muneris solum ornare, sed & ornamenta atque insignia istius officii conferre solebant. Perez. *ad Cod. ut dign. ord. serv. n. 9.* Alio nomine dicebantur *Adscripti, Allecti & Interagentes.*

§. XXVI.

Honorarii erant illi, quibus cinguli dignitas solius honoris causâ, magisque suffragiò, quàm meritò deferabatur *l. 5. & 6. C. T. de honor. Cod.* adeoque nonnisi Principis nitebantur beneficio. Quare præter nomen & titulum nulla privilegia aut insignia habebant. videatur Perez. *loc. cit.* Dicuntur etiam *Codicillares*, & describuntur

tur *l. 9. C. de Metat.* Ultraque enim dignitas Codicillis data est. Unde *Vacantes Codicilli* dicuntur, Cassiod. 6. *Variar. 10. Honorarii Codicilli. Cod. Theod. de Honorariis Codicillis, § l. 10. Cod. de Prætor. § Quæst.*

§. XXVII.

Supernumerarii denique erant ii, qui extra statutorum numerum & munus aut militiam ordinariorum primum vacaturam expectabant. Interea utebantur titulo & nomine officii, emolumentis verò illius non fruebantur. vid. *l. 7. C. de prox. sacror. scrip.*

§. XXVIII.

Dignitates porrò vel *gradu pares* sunt, vel *impares*. Ordinem inter impares observandum decernit Imperator *l. 2. Cod. ut dignitat. ordo serv.* Primò sc. Superillustres præferuntur Illustribus, 2.) Actu positi administrat, Vacantibus præsentibus, 3.) præsentibus Vacantes Vacantibus absentibus, 4.) Vacantes absentes Honorariis præsentibus, licet Honorariorum dignitas dignitate Vacantium juxta Guth. *lib. 1. de Off. Dom. Aug. cap. 14.* antiquior sit; & denique Honorarii præsentibus Honorariis absentibus. Ubi tamen notandum, eam inter Vacantes & Honorarios obtinuisse distinctionem, ut ii, qui ampliore gaudebant dignitate, invicem non præferrentur. e. g. Quæstorius Vacans non præferebatur Præfecto Honorario, Comes Vacans non anteponebatur Quæstorio, vel Magistro Officior Honorario. Inter eos autem, qui pares dignitatis gradu erant, obtinebat illud: *Qui prior est tempore, prior jure.* Hinc anteferebatur is, qui prior ad dignitatem adspiraverat. vid. *l. 1. Cod. de Consulib. § l. 2. Cod. de Præfect. Prætorio &c.* In qua lege Imperato-

res Valent. & Theod. assertum hoc hisce confirmant ver-
bis: *Sit igitur sedes prior antè proVectis, locus conspectior,
decernendi loquendique facultas antiquior, cui est splen-
dor adepti Magistratus vetustior.*

§. XXIX.

De *Nobilissimatûs* titulo & dignitate pauca mone-
mus. Originem suam debet Constantino Magno, *digni-
tatumque apex* dicitur. Insignia ejus erant vestis pur-
purea, aureis limbis ornata, tantumque antiquitûs habe-
bat splendoris, ut ipsi Imperatores titulo hoc uterentur;
vid. l. 1. l. 5. *Cod. de Feriis* l. 2. *Cod. de Magistr. Municip.* l. 3.
ff. de natal. restit. l. 5. *fin. Cod. Theod. de lustr. condend.*
l. 5. *C. de J. & F. ignor.* Vel illi saltem, qui proximum à
Cæsare locum obtinebant, vel qui cognatione ei conjun-
cti erant. vid. Becman. *Notit. dignit. Illustr. dissert.* 2. c. 1.
tb. 3. Guth. *lib. 1. cap. 4.* Sic quoque Clemens V. Ponti-
fex Rom. Rudolphum Bavar. Ducem, nobilem virum no-
minavit. Eodem titulo Leo X. mactavit Electorem Pa-
lat. Quem contrà Elector Saxoniae, literis anno 1561.
à Pio V. ad se exaratis inscriptum, admittere, ideoque eas-
dem resignare, noluit. Chytr. *in Sax. lib. 2.* Limn. *lib. 4.*
c. 6. n. 55. Ex quo videmus, titulum istum subsequenti-
bus temporibus à pristino illo splendore immane quan-
tum degenerasse.

§. XXX.

Nobilitas in genere spectata dividitur in *superiorem*
& *inferiorem*. Illa omnes dignitates à Regibus ad Baro-
nes usque, biß auf den HerrnStandt inclusivè ho-
dientum complectitur. Hæc verò infimum eminentiæ
gradum

gradum super popularem statum comprehendit. Naucle-
rus *generat.* 43. p. 231. addatur Becmann. *de Not. dignit.*
Illustr. Dissert. XI. cap. 1. tb. 3.

§. XXXI.

Dignitas denique à nonnullis dividitur in *Secularem*
& *Ecclesiasticam*. Ultraque olim à Majestate dependebat.
Si in retrò decursa secula imus, & quicquid memoriarum
annalium veterum fides custodit, excutimus, deprehen-
dimus, primos Christianos Reges dignitatem Ecclesiasti-
cam Episcopis atque Abbatibus contulisse. vid. Lehm. in
Chron. Spirens. lib. 2. cap. 41. Quam potestatem Præsul
Romanus deinceps sibi injustè arrogavit, & hucusque in
terris Pontificiæ religioni addictis exercet. vid. *Concor-*
dat. Nat. Teut. cum Nicol. V. init.

§. XXXII.

Dignitatibus in genere explanatis, nos absque ulte-
riore ambitu ad specialiore militiæ nostræ togatæ ex-
positionem accingimus. Et quoniam materia nimis pro-
lixa est atque confusa, sedet animo, eam breviter, accu-
ratè tamen, excutere; & ita quidem, ut quatuor ejus con-
stituamus Classes, primam scilicet *Illustrium*, secundam
SpecTABILium, tertiam *Clarissimorum*, ac denique quartam
Perfectissimorum. Ex unaquaque autem præcipua duo
aut tria officia accuratius perlustraturi sumus, reliqua
verò remissivè saltem commemoraturi.

PARTIS SPECIALIS

CLASSIS I.

§. I.

Militiam itaque nostram distinguimus *in superiorem*, quæ vel distincta erat in *Illustrem & Spectabilem*, vel in *Communem* omnibus Viris Consularibus, & qui Senatorii erant ordinis; & in *inferiorem* Perfectissimatûs. Dantur quidem etiam SuperIllustres, Illustrissimi, Magnificentissimi. vid. Illustris Dn. Præses *comment. ad ff. lib. 1. tit. 2. tb. 19.* Quales fuere Consules, Patricii alique, sed hi propter ingentem suum honorem per se noti. §. 10. *Inst. de injuriis l. 3. Cod. de Usuris l. 38. Cod. de appellat. Gudelin. lib. 5. cap. 5. Guther. lib. 5. cap. xi.*

§. II.

Illustres olim compend. charact. scribebantur V.I.V. INL. vid. Becm. *Dissert. 7. cap. 1. n. 8.*

§. III.

Vox a. illa vulgò derivatur à Præpos. in & lustro, quod peculiare sacrificii genus denotat, quò populus præcedente circuitione expiabatur. Hinc, si vim etymi spectemus, Illustris erit qf. expiatus, & purgatus à fæce plebis & vulgi vitiis, & veluti in luce conspectûque totius populi positus, ut exemplum virtutis atque splendoris esse queat. Alios etiam significatus vox ista importat, sed illos non attendimus. Denotat itaque h. l. *dignitatem moralem. l. 60. 61. C. de Decur.*

§. IV.

Inter Illustres primum obtinent locum Præfecti Prætorio. *l. fin. Cod. de P. P. l. 4. Cod. de Modo Mulctarum.*
Ubi

Ubi notandum, quod Romani omnem Magistratum, cui Exercitus parebat, Prætorem dixerint. Hinc tabernaculum præcipuum ab inhabitante Prætore dicebatur Prætorium, Prætoria cohors, alibi Prætoria Porta. Quin & ipsi Præfecti inde Prætor. nomen sortiebantur. Hi enim, docente Struyio *Syntagm. J. C.* primum constituti fuere, ut aulæ vel militibus præessent, quos in sui custodiam Principes alebant.

§. V.

Quanta Illustrium fuerit dignitas, exinde facile colligere est, quod *apex sublimitatis l. 7. Cod. Tb. de Honor. Cod. & Supremus à Principe Magistratus*, cui rerum summa commissa est, dicta fuerit. vid. Goth. *in Notit. dignit. Cod. Tb. annex.* Ultimum confirmat illud Trajani Imperatoris factum. Nam, cum aliquando Præfectum Prætor. gladiò cingeret, eique imperandi potestatem conferret, dicebat: *Accipe hunc ensen, & si quidem rectè impera- vero, pro me, sin secus, in me utere.* Dio.

§. VI.

Præfectorum Prætor. *originem* atque institutionem quod attinet, observandum est, quod Augustus primum instituerit duos. vid. P. Fab. *l. Semestr. L.* Quæ sententia quoque ipsi Illustri Domino Præsidi *Comm. ad ff. hic* arridet. A quâ è contrariò abit Perez, utpote qui autumat, Augustum primum unicum saltem Præfect. Præt. instituisse, *ad Cod. lib. 1. tit. 26.* Sed si temporum habeamus rationem, utraque sententia stare potest. Ex Dione enim constat, *l. 32.* ab Augustò primum quidem unum, Tiberiò verò Rhodum secedente, ex consilio Mæcenatis duos ordinatos fuisse. add. Guth. *lib. 2. cap. 4. p. 332.* Quid? quod in-sequentibus temporibus quatuor consti-

constituebantur, duo quippe Orientis, quorum unus in *specie Orientis*, alter *Illyrici* dicebatur, totidemque Occidentis, unus scilicet *Italiae*, alter *Galliarum*. Quæis, liberata à Vandalis Africâ, Justinianus singularem adjiciebat, qui Præfectus Præt. Africæ vocabatur. *l. 1. §. 1. Cod. de officio Præfect. Præt. Africae.* vid. Gudelin. *l. 5. c. 6.* Et his Præfectis Prætorio omnes cùm *Orientis*, tùm *Occidentis*, aliæque subjectæ Romanis Provinciæ, gubernandæ traditæ erant. In quarum administratione adminiculô inferiorum Magistratum, Comitum, Proconsulum, Rectorum & aliorum utebantur. Hi enim omnes, ceu supra dictum, jurisdictioni Præfectorum Præt. suberant. vid. Gudelin. *l. c.*

§. VII.

Officia illorum quod attinet, constat, quod, licet illi in aula & Comitatu Principis versati sint, vid. *l. 32. Pr. C. de Appellat.* præfuerintque ab initiô militari disciplinæ, nihilo tamen minus deinceps sub Antoninô Imperatore causarum civilium cognitionem acceperint. *l. 21. de his qui not. Infam.* Erat prætereà iis Imperium atque maxima Jurisdictio, quæ sese longè lateque per provincias supra inferiores Magistratus, utpote quibus istæ provinciæ commissæ erant, extendebat. Quare ad eos quidem, non verò ab iis ad Principem, appellatio concessa erat, sed saltem supplicatio. vid. *l. unic. ff. ad b. tit. & Cod. de sent. Præfect. Præt.* Cum quo jure in quantum conveniat Jus Sereniss. Elect. & Ducum Sax. s. Privilegia de non appellando, vid. Illustris Dn. Præses *prælaud. Comm. ad ff. bic.* Nec restitutio minorum in integrum contra decreta Præfect. Præt. inferioribus Magistratibus concessa fuit. vid. *l. unic. in fin. ff. bic.*

§. VIII.

Ad singularia illorum jura, seu privilegia, spectat jus postarum, *l. 9. Cod. de cursu publ.* Edicta eorum, si legibus non contrariabantur, habebant vim legum. *l. 2. de off. Praef. Prat.* Multam ad 50. libras auri usque dicere poterant. *l. 4. C. de mod. mult.* Neque verò sacrae formae ac iussiones à Principe ad Praesides Provinc. directae prius valebant, quàm Praefectis Praetor. insinuatae essent, ut cognoscerent, ne Reipubl. ad detrimentum per ob-vel subreptionem emanarent, & si quae sunt alia eorum jura in Cod. recensita.

§. IX.

Salarium eorum erant 100. librae auri, vel 11000. ducati, vid. *l. 1. §. 8. C. de offic. Praefect. Prat. Afr.*

§. X.

Insignia, quæ gaudebant, erat carpentum sive tribunal & gladius. P. Fab. *l. Semestr. c. 3. add. Notit. Imperii.* Multis præterea stipati erant ministris & Officialibus, Subofficialibus, quorum operâ in expediendis negotiis & administratione Provinciarum demandatarum uti solebant. Quales fuerunt Apparitores, Cornicularii, Primiscriinii, Numerarii, & alii, *tot. tit. Cod. de Apparit. Praefect. Prat. &c.* quorum munera explicare, nostri instituti ratio non patitur.

§. XI.

Tituli, quibus insigniebantur, erant maximè splendidi. Vocabantur quippe *Magnificentissimi, Gloriosissimi*, vid. *Nov. 24. 25.* & passim *Cod. & Nov. Parentes clarissimi atque amantissimi Imperatoris*, *Nov. 6. 7. Theod. & Valent.* vid. *Guth. lib. 2. c. 1. Sublimis Magnitudo l. 52. c. T.*

de cursu publ. l. 9. Cod. eod. Illustris Præstantia, Illustris Magnificentia, l. 10. C. T. de divers. Off. & c.

§. XII.

Præfectos Prætorio excipiunt *Præfecti Urbi*, utpote qui alterum militiæ illustris genus constituunt.

§. XIII.

Quando verò dicuntur Præfecti Urbi, per urbem intelligitur Roma, cum vetus, tum nova. *l. 4. C. b.* utpote cujus cura veluti regiæ cujusdam sedis, & per consequens vitæ & salutis ipsius Principis iisdem mandata erat. *l. cit. 4. l. 1. ff. b.*

§. XIV.

Hunc Magistratum constituebant Reges abfuturi, ne urbs sine Imperio foret: ceu ex Tacit. *lib. Annal. VI.* liquet. Qui mos ob eandem rationem apud Consules quoque mansit §. 33. *de O. J.* Aliquando etiam solum Latinarum feriarum causâ creabatur, §. *eod.* Ex quò manifestum est, hunc magistratum hætenus non nisi *extraordinarium* fuisse. Postea verò Augustus, rerum potitus, *perpetuum* fecit & *ordinarium*, Svet. *c. 37.* eumque ad tantum honoris gradum evexit, ut sicuti Præfecti Prætor. foris, sic iste in Urbe, proximum à Principe locum tene-
ret, cæterosque Magistratus Urbanos dignitate antecede-
ret. *l. 3. Cod. b. add. l. 1. C. T. de Præfect. Prætor. Urb. & Magist. Milit. exaquandis.*

§. XV.

Objectum, circa quod Magistratus ille versabatur, erant
1.) causæ *criminales & civiles.* Omnem enim Jurisdi-
ctionem in his causis habebat, quæ adeò ampla erat, ut ad
regiones suburbicarias, atque ad centesimum lapidem
usque, se extenderet, 2.) Politicæ cura *l. 1. §. 9. ff. b. &*

l. 4. Cod. b. 3.) Annonæ cura, quam cum Præfecto annonæ communem habebat. *l. 1. C. b.*

§. XVI.

Formale officii hujus in omni potestate, etiam merò imperiò & jure gladii intra urbem consistebat. *l. ult. ff. b.* Cognoscebat enim non solum de *criminalibus*, sed & *civilibus* causis, vid. *l. 1. ff. b. l. 7. Cod. ad L. Fab. de plagiar.* Hinc deportare, relegare, capite plectere, in metallum, ut & fustibus castigandum, dare poterat, *l. 1. §. 10. l. 8. §. 5. de pæn.* In *civilibus* inspectionem habebat in iudices inferiores, etiam extra urbem, modò intra centesimum lapidem. Extra eum enim non pollebat jure dandi iudices, vid. Illustris Dn. Præses ad *ff. bic.* Ex interdictis porrò quod clam aut vi in integrum restituebat, mancipia tuebatur adversus intolerabiles Dominorum injurias & Patronorum jus adversus libertos. Præterea curabat, ut numularii argentarii que probè se gererent. Præerat quoque spectaculorum disciplinæ, coërcebat fraudes & illicita collegia, & ut caro & annona omnis justò venderetur pretiò, ordinabat, vid. *l. 1. per tot. ff. bic.* Insuper ad Magistratum hunc non modò à Prætoribus, qui in urbe erant, sed & à Bithyniæ, Paphlagoniæ, Lydiæ aliarumque Provinciarum Præsidibus appellationes perferebantur. vid. *l. 17. §. 23, Cod. de appellat.* Poterat tamen ab ipso appellari *l. 3. 8. de pæn. junct. l. 127. §. 5. de V. O.* In quò differebat à Præfectò Prætor. Neque verò gladii gerendi ac jus postarum habebat, ceu Præfectus Prætorio; ratione tituli verò ei æquiparabatur. *tot. tit. Cod. de Præf. Prætor. sive Urb. ac Magist. militum indignitatibus exequandis.* Nec in eo sunt dissimiles invicem, quod hic æque ac Præ-

fectus Prætor. suos habuerit Adjutores, Apparitores aliosque Subofficiales *l. 1. §. 12. ff. b. l. f. Cod. eod. tit. Cod. de Apparit. Pref. Urb.* Reliqua officia, quæ ejus dispositioni subjecta erant, explanata. vid. apud Strauch.

§. XVII.

Finis tandem Officii, quò Præfectus Urbi defungebatur, erat tranquillitas, & salus urbis Regiæ & per consequens Principis atque totius Imperii.

§. XVIII.

Tertium inter Illustres obtinebat locum Quæstor?

§. XIX.

Quæstor autem dicebatur vel à genere *quærendi l. unic. ff. §. 1. de Offic. Quæst.* vel à *quærenda* pecunia, quia conquirebat pecunias publicas. Varro. vid. *Calvini Lex. voce Quæstoris.*

§. XX.

Quæstorum originem Græchanus ad Romuli tempora refert *l. cit. unic. ff. de Off. Quæst.* Crebrior tamen apud Veteres opinio erat, Regem Rom. III. Tullum Hostilium duos ærario præposuisse, & sic Quæstores induxisse, quos ipse non suâ voce, sed populi suffragiò, creaverit. *l. cit. Pompon. Latus lib. de Magist. Rom. vid. Perez, ad Cod. b. tit. n. 1.*

§. XXI.

Erant autem Varii Quæstores, qui ratione originis, potestatis atque numeri à se invicem discrepabant.

§. XXII.

Nam alii erant Quæstores *urbani*, alii *Provinciales*, alii *Parricidii*, alii *exercitus*, alii, qui *coërtendis mendicis, otiosis &c.* præerant, alii denique qui *candidati Principis*, nominarentur.

§. XXIII.

Urbanis incumberebat vectigalia & pecuniam in urbe, *provincialibus* verò in provinciis colligere, stipendia militibus præbere, accepta expensaque rationibus inferre, illasque confectas, consolidatas & absolutas per scribas suos in ærarium cum residuo deponere, vid. Alex. Gen. dier. l. 2. c. 2. it. Lex. Calvin. voce *Quæst.* add. Perez. ad Cod. b. tit. n. 1.

§. XXIV.

Quæstores Parricidii rebus criminalibus præerant. In hunc enim finem à populo creabantur, ut in res capitales inquirerent, deque capite civis Romani judicarent. Neque enim putandum, eum solum Parricidæ nomine venisse, qui Parentem occidit suum. Nam & ille Parricida dicebatur, qui quemcunque alium hominem interfecerat. Quod sole meridianò clarius patescit ex illa à Numa Pompilio lata lege, quæ ita sonat: *Si quis hominem liberum sciens dolò malò necaverit, Parricida esto.*

§. XXV.

Quæstores exercitus præerant exercitui, procurabantq; eidem annonas, & per castra distribuebant. Habebant isti Jurisdictionem, & Auditorium, & Apparit. instar Præfect. Prætor. nec non Vicarium in urbe. Præterea ejus curæ demandatæ erant quinque provinciæ, Scythia videlicet, Mysia, Caria, Cyprus & Cyclades Insulæ, quarum primaria Rhodus esse perhibetur, vid. Nov. 41. § 161. Cujacius, Guth. lib. 2, c. 18.

§. XXVI.

A recensitis Quæstoribus non parum differt ille Quæstor, quem Justianus Constantinopoli constituit, ut coërceret mendicos, inertes, otiosos, peregrinos, erran-

res, vagos, cujuscunque essent conditionis, sive clerici, sive laici. Concessa ei erat ab Imperatore potestas in crimen falsi, concussiones seu nimias Exactiones executorum, & id generis alias injurias inquirendi. *Nov. 80.* Habebat, ut ceteri Magistratus, adsessorem suosque Officiales, ut provincia sibi commissa eò melius defungi posset. *cit. Nov. cap. 8.*

§. XXVII.

Quæstor Candidatus dicebatur à *toga candida*, *Panciroll. 2. var. l. et cap. 11.* Cujus erat libris seu epistolis & orationibus Principis in Senatu legendis vacare. *l. 1. §. 2. & ult. ff. b. tit.* Quod jam Augusti obtinuit tempore. Postea verò tanta ejus fuit dignitas atque auctoritas, ut in Illustrium referretur numerum, *sacrique Palatii Quæstor* diceretur. *Panciroll. Not. c. 72.*

§. XXVIII.

Quamvis verò Quæstor vocaretur, Quæstoris tamen partes non obibat, *Perez. ad Cod. lib. 2. tit. 30. n. 4.* Hæ enim in statu Monarchico ad Comitem sacrar. Largit. & Comites sacri Palatii pervenerunt, ut paulò post dicendum.

§. XXIX.

Pro objecto habebat 1.) omnem justitiæ curam atque potestatem. Quare Cassiodorus in *suis form.* eum vocat *linguæ regie vocem, imaginem Principis, civitatis oraculum, justitiæ & legum custodem.* Et *Nov. Valent. de homicid. casu & c.* dicitur *justitiæ & legum custos, thesaurus fannæ publicæ, legumque armarium.* 2.) Omnes minoris laterculi dignitates, videlicet præfecturas, tribunatus & Præposituras Castrorum. *vid. l. 1. Cod. de Offic. Quæst.* Erat autem laterculum nihil aliud, quàm Codex

in scrinio memoria positus, qui dignitatum & administrationum, tam civilium, quam militarium notitiam continebat. l. 3. Cod. de Agent. in rebus Guth. lib. 3. p. 584. Quod duplex erat, majus & minus. illud erat sub cura Primicerii; hoc, ut dictum, Quæstor Palatii administrabat. Guth. lib. 1. p. 20. Cujus tamen cura aliquando ei adempta, & Magistro militum demandata, à Theodos. verò Imperatore ipsi restituta fuit. l. 2. Cod. de off. Quæst. 3.) Curam libellorum supplicum. vid. illustr. Dn. Præses l. c.

§. XXX.

Forma officii Quæst. Sacri Palatii consistebat 1.) in peroratione in Senatu, Gothofr. ad l. 1. Cod. de off. Quæst. 2.) in precum relatione, & ad easdem responsione, 3.) in epistolarum (ut ita dicam) dictatione, 4.) earum subnotatione. Circa quam notandum, quod in ea & judex, & litigatores, & is, cui jussio præferenda erat, exprimi debebat. vid. l. fin. Cod. de divers. rescriptis, & Auth. Gloriosiss. Formula subscriptionis, prout ex Guth. l. 2. p. 458. 459. constat, his absolvebatur verbis: Quæstor legi: Quæstor subscripsi. A quâ non abire videtur illa Cancellarii Cæsarei subscriptio: vidit Grass Windischgrätz/&c. Nec obstat, quod jubetur omne Principis rescriptum ipsius Principis manu omninò subsignari. Hæc enim constitutio de subscript. Quæst. non tollit & abrogat, quod in Cod. dictum, sed addit, quod hîc statuitur. Cujus constitutionis ratio fortean hæc est: Quoniam Imperator non semper perlegere poterat omnia ac singula mandata atque rescripta, ideo, ne hac occasione præter intentionem Cæsaris subdolè aliquid fieret, & ab eò subscriberetur, optimè constitutum est, ut Quæstor

flor sacri Palatii, live ut hodiernum dicitur, Cancellarius, omnia prius perlegeret, cognosceret, subscriberet, quò factò Cæsar eò tutius mandata, per officiales composita, utut à se non perlecta, subscribere posset.

§. XXXI.

Errat proinde Zosimus, quando *lib. 5.* scribit, Quæstorem à Constantini demum temporibus appellatum; ejusque officium in iis, quæ Principi viderentur, dictandis constituisse. Nam Quæstor sacri Palatii jam Ulpiani fuit temporibus. Sic & Augustum suum habuisse Quæstorem, non quidem Urbanum sive ærarii, sed proprium, Tacitus *16. Annal. cap. 27.* & Sveton. *in Aug. cap. 65.* referunt. Idem perhibet Svetonius in Tito, eum, antequam ad Cæsaream evehebatur dignitatem, Patris nomine in Senatu epistolas recitasse. vid. Guth. *lib. 2. p. 455. 456.*

§. XXXII.

Neque verò parvis superbiebant titulis, qui Quæstorum obibant munia. Nam *l. 1. Cod. de Off. Quæst.* dicuntur Illustres, *l. 2. ib.* Magnifici, Magnificentissimi, Gloriosissimi sacri Palatii Quæstores. *l. ult. Cod. de diversis rescript. Nov. 50. 114.* Et Imperator Theodos. *l. 2. Cod. Tb. de Quæst. Magist. Off. &c.* Quæstores haberi vult, non ut qui meruerint tantum, sed quasi qui gesserint Præfecturas, cum privilegiis temporis non præferantur, sed honoris æqualitate lætentur. Nec minus eadem lege præcipit, ut ii, qui ex Quæsturæ honore attonito splendore viguerunt, acclamatione excipiantur solita, nec prætereantur, ut incogniti &c. Imperatores Valentinianus & Valens, & Gratianus eorum honores, qui Sacratio sive
Consi-

Consistorio explorata sedulitate obediunt, Proconsularibus honoribus præferri voluere. *l. 1. C. Theod. de Quæst. Magistris off. & c. l. 1. Cod. eod.* Et hi Quæstores honorarii dicuntur. Conf. Guth. *lib. 2. p. 463.* Ii autem dicebantur quondam sacrario Principis explorata sedulitate obedire, qui ad jussa Principis expediti, & velut in procinctu erant, sive in Constitutionibus promulgandis. Gothofred. *ad leg. cit. 1. Cod. Theod.* Præcellentia dignitatis Quæstorum Sacri Palatii vel ex eò apparet, quod in quadriga altissimarum Palatinarum dignitatum primo ponatur loco. Nam quadrigam istam constituebant 1.) Quæstor, 2.) Magister Offic. 3.) Comes sacrarum largitionum 4.) Comes Privatarum largitionum. vid. *Rubr. tit. 9. lib. 6. Cod. Theod. l. 1. & 2. ibid. l. 17. C. Tb. de prox. Comit. Disposit.* In Notitiâ verò Imperii Quæstor Magistro Off. postponitur. vid. Gothofred. *ad l. 1. Cod. Theod. de Off. Quæst. Magistr. Offic. & c.* Cujus differentię hæc reddi potest ratio, quòd Quæstura tempore Valentianiani, Valentis & Gratiani, dignitati Magistri Officiorum antehabita fuerit; tempore autem Theod. Jun. quò regnante Notitia Imperii conscripta fuit, & qui longè post prædictos Imperatores vixit, posthabita. Sic loco mota fuit Quæstura. Quod mirum non est. Nam ab Imperatoribus subsequenter priorum statuta sæpius fuere mutata. e. g. Augustus Quæstores habebat, Nero contra abrogatò Quæstoris officio, per Consules in Senatu orationes recitari jussit. Sveton. *in Neron. cap. 15.* Guth. *lib. 2. p. 456.* Plura vide *l. 2. Cod. de Offic. Quæst. & l. 27. Cod. Theod. de Appellat. & Nov. 75.*

§. XXXIII.

Quæstori Sacri Palatii adjungebantur duo Magnifici
E Viri,

Viri, nempe vel *Patricii* vel *Consulares*, vel *Praefectorii*, si qua suggestio vel majoris vel minoris judicis ad Principem deferrebatur de negotio, quod ei judicandum Princeps tradiderat. Illi verò unà cum Quæstore in scriptis relationem decernebant, illorumque dispositio rata erat. Nec verò ulli licentia dabatur sententiam eorum proferendi, vel aliam quamque dubitationem introducendi *l. 34. Cod. de Appell.*

§. XXXIV.

Nec Quæstores Sacri Palatii suis destituebantur Privilegiis. Nam immunes esse jubentur à muneribus sordidis *l. 13. & l. ult. C. de Excusat. munerum l. 23. Cod. Tb. de extraord. munerib.* Si quid deliquerant, nemo eorum delictò cognoscere poterat nisi Princeps ipse. Nam eò Illustres neminem superiorem agnoscebant, præterquam ipsum Principem. *l. 16. Cod. de dignit.* Neque incarcerari poterant. *l. 16. ibid.* Si conveniebantur in Civil. & crim. causis non fidejuss. vexabantur, sed cautione jurat. liberabantur. *l. 17. ibid.* Bona eorum immunitatem habebant: *l. 4. Cod. de dignit.* ipsique à tormentis immunes erant *l. 10. l. c.*

§. XXXV.

Quæstor Sacri Palatii suis quoque stipatus erat Adjutoribus, quos ex sacris scriniis eligebat, videl. ex scrinio memoriae 12., ex scrinio epistolarum 7. & totidem ex libellorum scrinio. Horum opera utebatur in describendis rescriptis, legibus & actis. *l. 13. & 15. Cod. de Prox. sacror. Scrin.* Adjutores autem illi dicebantur Boëthi Quæstoris; *Nov. 35.* poterantque alios suo loco substituere, militiamque suam, quanquam non ultra solidos centum, vendere. *Nov. 35.*

§. XXXVI.

Sunt quidam, qui exinde statuunt, Quæstorem Sacri Palatii esse eundem Magistrum memoriae. Verum minus rectè. Licet enim Quæstor in sacris scriniis præsidere dicatur, suosque Adjutores ex scriniis habere: non tamen sequitur, Quæstorem Sacri Palatii & Magistrum memoriae esse unam & eandem personam. Nam sicuti diversa erant Principum Rescripta: ita etiam diversimodè vel à Quæstore Sacri Palatii, vel à Magistro memoriae subscribebantur, & responsa divina dictabantur. *l. fin. Cod. de divers. rescript.* Neque enim solum Magistri memoriae, sed & epistolarum & libellorum, in peragendis signandisque responsis Quæstori obsequium præstabant. *l. 14. C. T. de extraord. munerib.* vid. Guth, *lib. 2. p. 462.*

Ex hætenus dictis ad oculum cuivis patet, nostros hodiernos Cancellarios non absimiles esse Quæstoribus Sacri Palatii, cum maximè, si inspiciamus munus, quo hodie Cancellarius fungitur. Optimè illud nobis describit Illustris Dn. à Seckendorff. im Teutschen Fürsten-Staat *Part. II. c. 6. n. 5.* Unter dem Nahmen eines Canklars ist mehrentheils einer verordnet/ welcher für den andern Råthen den Vorzug und respect hat/eine Sache in Abwesen und an statt des Landes-Fürstens/ oder diejenige/ welche der Herr selbst nicht zu proponiren pfleget/ zur Berathschlagung in die Umfrage zu bringen/ der Råthe Meinung darüber zu begehren/ den Schluß nach den mehrern Stimmen zu machen/ denselben zu seiner Abfassung in die Cankleien anzubefehlen/ also auch bey Verhören

und Vorbescheiden den Vortrag zu thun und Antwort zugeben / dem LandesFürsten einen Schluß der sämtlichen Räte zureferiren / alles was in der Cankelen aufgesetzt wird / zu förderst durchzusehen / zu verbessern / auch wenn es ins Reine geschrieben / was nicht gar wichtige Sachen sind / und vom LandesFürsten selbst unterschrieben werden / im Nahmen desselben / oder der Regierung und Cankelen zu unterschreiben / auch daß es mit dem Fürstl. Wapen und Secret gedruckt werde / anzuordnen. Was sen er dann über solch Siegel und Inspection die Verwahrung hat. Ingleichen hat er vor andern auf die Bedienten der Cankelen gute Aufsicht zu haben / vorgehende Mängel Ihnen anzuzeigen und abzuschaffen. &c. Et n. 1. inquit: Hinc rectè etiam Cankler seu Cancellarius dicitur, der über die Gitter und Verwahrung der Gerichtsstellen und geheimbden Schreibereyen die Aufsicht hat. Cum quibus Cancellis omninò convenit Scrinium seu Laterculum, quod locum denotat, ubi sanctiones, rescripta & cognitiones Principum, omniaque Imperii arcana documenta reponuntur & asservantur. vid. Gudel. *de Jure nov. l. 5. c. 4. p. m. 276.* Cum quibus consentit Honoratiss. Agnatus noster, Joh. Christoph. ab Uffenbach, *pecul. tract. de Excell. Consilio Cas. Imperiali Aulico c. 8. princ. Negotiis*, inquit, *judicii aulici expediendis inservit Cancellaria, quæ derivatur ab officio vel cellula, in qua scribere consuevit, quæ cancellis munita, ut ex inscriptione Marmoris insculpta, quæ Romæ extat, conjicitur, die Reichs Hoff Cankelen.* Director hujus excelsi & summi Imperii Dicasterii est Elector Moguntinus, qui Archicancellarius per utramque Ger-

Germaniam audit, suumque Vicarium in hoc iudicio habet, qui **Reichs ViceCanslar** dicitur. Ex quo patet, quod sicuti olim Quæstura sacri Palatii inter apices & culmina dignitatum fuerit recensita: sic quoque hodie inter ea numeranda. Ulteriore convenientiam Quæstoris cum Cancellario vid. in *Ordinat. Cancellar. d. ann. 1559. §. Und soll gedachter &c.* Hic namque Cancellarius Majus Imperii sigillum Cæsareum tractat, omnes literas gratiæ & justitiæ juxta Cæsarem, decreta verò solus ipse & Primicerius Not. i. e. Secretarius subscribit.

§. XXXVIII.

Cancellarii vox olim denotabat scribam tantummodo, qui hodiè **Canzelle** vocatur. vid. Calvin. *Lex. Perez. ad tit. Cod. 51. lib. 1. de Assessor. Domest. & Cancell. n. 9. circa fin.* Struv. *ad ff. Exerc. 4. tb. 47.* Postea verò eò adscendit fastigii, ut Cancellarium denotaret, qui Cancellariis præerat, primum in Principis Consilio locum tenebat, pro eodem responsa dabat, decreta & mandata subscribebat, ejusque annulum & sigillum administrabat. vid. B. Dn. Patruī nostri *tr. cit. p. 62.*

§. XXXIX.

Restant adhuc alii, qui ad Illustrium classem spectant, sed temporis angustia exclusi nobis prolixis esse non licet. Quare eos saltem recensuisse sufficiat.

§. LX.

Refertur itaque quartò inter istos etiam Magister Officiorū, ad quem cura totius Palatii spectabat, & apud quem Aulici forum sortiebantur, vid. *l. 4. C. de Castrensiā. &c. l. 2. de Decanis Eod.* Cum cujus officio quadantenus comparari potest ille, quem nos hodie Magistrum Curiaē sive

Aulæ, Ober Hoffmeister / Ober Hoffmarschall / Gallicè *Grand Maître de France*, appellamus. Quod præprijis ex convenientia officiorum videre est, *l. fin. Cod. de Decanis l. 4. de Silent. eod.* Conf. Illustr. Dn. à Seckendorff. *Teutschen Fürsten Staat part. 3. c. 5. n. 27.* Singulare habebat privilegium, nempe Jus Postarum. Nam præter eum & Præfectum Prætorio nemo alius Magister hoc jure gaudebat. *l. 9. Cod. de Cursu publ.*

§. XLI.

Quintò ad Illustres pertinent Præpositi sacri Cubiculi, quibus cubiculi Principis atque Augustæ cura injuncta erat. vid. *l. 3. Cod. b.* Unde custodes thalami dicebantur, vid. Guth. *lib. 3. c. 29.* Dignitas eorum ab Honorio & Theodosio Impp. Urbanæ & Præt. Præfect. adæquabatur, iique inter Illustres connumerabantur *l. 1. C. T. de Præpos. sacr. Cub. l. ult. C. b.* Præficiebantur hi Præpositi omnibus Cubiculariis. Nam duo erant, *unus Principis, alter Augustæ; l. ult. Cod. cit. b.* nullam verò in eos Jurisdictionem exercebant *l. 3. Cod.* Hæc enim solum ad Magistros officiorum spectabat. Quanquam jurisdictionem habebat in Comitum & divinam domum per Cappadociam. Cum enim multa in Cappadocia Principi essent prædia, præficiebatur iis peculiaris Comes. Et hic erat sub dispositione Præpositi. vid. *l. 3. C. de Palat. sacrar. largit. Nov. 30. c. 1.* add. Pancir. *Not. dignit. lib. 1. c. 60.* Privilegia eorum in eo consistebant, quod depositâ militiâ adscribebantur Ordini Senatorio; *l. ult. C. b.* ab omnibus muneribus sordidis immunes erant, eorum domus ab inquietudine hospitem vindicabantur, quodque nullibi, nisi apud Præfectum Prætorio actiones contra eos institui poterant. *l. 2. & 3. C. b. Pancirollus l. c.*

§. XLII.

§. XLII.

Sextò Illustribus accensendus est Comes largitionum sacrarum. *tit. C. 34. l. 8. §. 1. Cod. de defens. Civit. l. ult. de suscept. ibid.* Committebatur ei cura Principis thesauri publici, largitionibus & remunerationibus ad usum publicum destinati, Panciroll. *1. c. 73. seqq.* Cassiod. *6. Varr. 7.* Quod officium olim ad Procuratores fisci, Præfectos & Quæstores ærarii, hodie verò ad eum, quem in aula Cæsarea CammerPræsident vocant, spectat. Quot & quos hic officiales & alios Comites S. L. sub se habuerit, vide sis, ap. Perez. *ad Cod. b. add. Guth. lib. 3. c. 33. in fin.*

§. XLIII.

Septimò ab hoc alius erat Magistratus Illustris, qui dicebatur Comes rerum privatarum: vid. *l. 3. C. T. de incorpor.* cui incumbibat administratio privati Principis Patrimonii, quod ad hæredes aliquando pertinet. Tenebatur etiam illud augere & conservare; *l. 1. b. t. C.* cujus cognitionem alii iudices 50. librarum auri sub poenâ vindicare vetantur. *l. 2. eod.*

§. XLIV.

Octavò In illustrium veniebant ordinem Comites sacri Patrimonii, qui titulus in Florent. & aliis Codd. Comes sacri Palatii inscribitur. Hic mensam Augusti procurabat, epulas ordinabat, omnemque apparatus circa similia negotia comparabat. Quod hodie ut plurimum Mareschallorum Aulæ officium est. vid. Illustr. Dn. Præs. *ad ff. tit. de Quæst. t. b. 2.*

§. XLV.

Nonò Illustrium adscribebantur numero, qui Confistorianâ Comitivâ dignitate fruebantur, qui participan-
tes

tes Augusti pectoris curas agendo claruerunt, seu membra Senatus Augusti fuerunt. Et hi nobis dicuntur *Seheimbde Räte*. Ad quam dignitatem aspirare nequibant, nisi prius aliquo antè commemoratorum munere functi essent. *l. 3. Cod. Tb. de Consul. & non sparg. ab his pecun. l. 3. Cod. Tb. de metat. & Gothofred. ad hanc leg.*

CLASSIS II.

De

SPECTABILIBUS.

§. I.

Absolutà itaque explicatàque Illustrium Classe, rectà progredimur ad secundam, quæ Spectabilium est, quorum origo ad Constantinum M. referri debet.

§. II.

Spectabiles idem sunt ac *spectati sive honestati*. Quà de re vid. Cic. *in Verrem*, & Plautus *in Mercat.* Compendiosè duabus scribebantur literis, V. S.

§. III.

Officiò autem fungebantur vel *in provinciis*, quæ *in maiores, medias & minores* dividebantur, majorumque magistratus spectabiles erant *l. 32. Cod. de Appellat.*
 1.) Proconsules, 2.) Comes Orientis, 3.) Præfectus Augustalis, 4.) Vicarii P. P.; vel *in Sacro Palatio*, ut
 1.) Primicerii Notariorum, 2.) Magister Scriniarum, 3.) Comites Consistoriani, 4.) Comes Castrensis, 5.) Archiatri; vel *in Urbe*, ut 1.) Vicarius P. M. 2.) Professores, qui in Urbe 20. ann. &c. de quibus omnibus suo ordine dicendum.

§. IV. Pri-

Primum itaque locum inter *Provinciales* obtinet Proconsul, qui *l. un. Cod. ut omni. jud. Spectabilis, & l. 3. 5. Cod. ex quibus causis infam. irrogatur*, Clarissimus vocatur. Proconsul autem dicitur quasi cum potestate plena sive consulari in provinciam missus. Alio nomine vocatur *Præses*, *l. 9. §. fin. ff. b. t.* an etiam Prætor? vid. *gloss. ad l. 57. de acquir. hered.* Inter ordinarias Potestates refertur *l. 7. C. Tb. de honor. Cod.* §. V.

Differt verò hic ab iis, quibus post elapsum annum Consulatus prorogatus fuit. Hi enim etiam Pro-Consules dicebantur. *Liv. lib. 8. c. 23. 26.* Quà de aliâque inter Pro-Consules quadruplici differentiâ, vid. *Rosin. 7. Antiq. Rom. c. 42.*

§. VI.

Origo hujus magistratus ad statum Reip. Rom. liberum meritò refertur. In statu namque hoc populari Provinciæ in *Pro-Consulares* atque *Prætorias* dividebantur, quarum ille Consulibus, depositò in urbe Consulatu, titulo Proconsulis, hæ verò Prætoribus Prætura peractâ, anno sequenti Pro-Prætoris titulo ornatis, à Senatu traditæ fuerunt. Quod tamen Monarchiâ, Julii Augustique tempore incidente immutatum, ita ut majores Provincias Cæsares sibi ipsis gubernandas vindicarent; Inferiores contra Senatui (à quo ut antiquitùs, ita & tùm in eas Pro-Consul cum annuò imperiò mittebatur) in simulachrum amissæ libertatis relinquerent. Hinc ab hoc tempore Provinciæ dividebantur in *Cæsaris & Senatûs*, vid. *Perez. ad Cod. b. t.*

§. VII.

Objectum erat plenissima Jurisdictio, quia omnium
F Magi-

Magistratum urbanorum partes ad eum in Provinciâ pertinebant, exceptâ causâ fiscali, quippe quæ ad Procuratorem Cæsaris respiciebat. *l. 9. ff. b.* Inde omnes causæ civiles & criminales ad eum spectabant, nec non quoad publica ædium sacrarum operumque publicorum cura. *l. 1. §. 1. l. 6. pr. l. 11. ff. b. l. un. C. eod.*

§. VIII.

Formale sive ratio formalis officii hujus consistebat 1.) in *modo interno*, in jure quippe *proponendo*, quod fiebat in edictis provincialibus: *l. 19. quod met. caus. l. 26. § 28. de dol. m. tùm statuendo*, adeò quidem, ut voluntariam jurisdictionem quamprimum urbe egressi, & extra provinciam, contentiosam verò nonnisi provinciam ingressi, exercerant *l. 2. pr. l. 1. 4. § fin. ff. b.* 2.) in *modo externo*, videlicet in vehiculo argenteo, fascibus aliisque insignibus. De fascium numero equidem non conveniunt Doctores, cum aliqui pro senario pugnent. Quæ prior sententia ipsis *l. 14. ff. b.* adseritur. Ad hunc modum constituendum porrò spectant eorum Adjutores, Ministri, Comites: quales erant Legati, Apparitores *tit. Cod. 56.* Scribæ, Præcones, Lictores. De quibus fusius vide sis, ap. Rosin. *l. Antiq. supr. cit.*

§. IX.

De Legatis PCS. notari meretur, quòd Prætorio Viro electo unus, Consulari verò tres Senatores à Senatu ipsis adjungebantur, qui impediti Pro-Consulis vices præviò mandato obirent, vel etiam loco speculatorum essent, quia minus tutum videretur uni soli provinciam credere. Tac. 2. *Annal. 59.*

§. X. Ha-

§. X.

Habebant autem Legati propriam, ei, qua Pro-Consules gaudebant, ferè similem Jurisdictionem. Hinc Pro-Consules alii, præterquam Legato, vices suas committere nequibant, neque eum provincia turbare poterant. Quam ob causam etiam Magistratibus Roman. accensebatur, quia ipsi de crimine quidem cognoscere licebat, sed non pronunciare. *l. un. Cod. b.* Imò ex voluntate Pro-Cons. poterat etiam judicem dare. *l. 12. de Jud.* Nec obstat *l. 12. C. eod.* Habuit etiam Adfessores suos atque Apparitores. *tit. Cod. 56.*

§. XI.

Singularia insuper quædam Pro-Consulibus observanda fuisse, constat ex *Nov. 95. cap. 2. l. 3. 4. ff. b.* Perez. *ad Cod. b. n. 7. Nov. 149. 161.*

§. XII.

Hujus officii contraria sunt, quod Pro-Consul Roman ingressus imperium, i. e. extremum imperii seu voluntariam jurisdictionem, deponere deberet. *l. f. ff. b.*

§. XIII.

Spectabilis Magistratus Provincialis ordine secundus est Comes Orientis, cui prima Provincia Dioeceseos Orientis, quæ 15. comprehendebat, commissæ fuit.

§. XIV.

Dicuntur autem *Comites* ab eò, quod *Principem aut Magistratum summum in negotiis publicis expediendis tanquam administri comitabantur*, habebantque vel *Militare officium*, vel *Palatinum*; vel *ad regendam Provinciâ mittentur*, vid. *l. 15. §. 16. ff. de inj.* Horum tres gradus, primum scil. secundum & tertium, Constan-

tinus Imperator constituit. Perez. *ad Cod. de Trib. Schol.*
n. 2.

§. XV.

Variis quoque titulis, iisque maximè honorificis, Comes hic mactabatur. Nam mox Clarissimus *Nov. 8. cap. 5.* mox Illustris *l. 3. C. de Advocat. Divers. Jud.* mox Vicarius, Præses & Præfectus, dicebatur, vid. Panciroll. *in Notit. Dignit. hic.*

§. XVI.

Dependebat hic Comes à Principe. Ab hoc enim in Provinciam mittebatur. Quis verò eum primùm constituerit, non constat.

§. XVII.

Officium ejus respicit vel negotia *privata*, vel *publica*. Quoad illa appellationes provinciarum sibi subiectarum cognoscebat. *l. 32. C. de Appellat.* Rectores corripiebat. *l. 1. C. T. de Off. Rect. Prov.* Hinc & multam dictare poterat. *l. f. §. 1. Cod. de mod. mult.* Quoad hæc curam habebat Exact. tribut. *l. 4. C. de Can. larg. tit.* Classis Seleuciæ *l. un. Cod. de Classicis & Ludi Alytarchiæ. l. un. Cod. de Off. C. O.* Hujus tamen amplam potestatem Justinianus multùm coarctavit *Nov. 8. c. 5.*

§. XVIII.

Insignia habebat enssem, signum militaris potestatis, *Nov. 27. c. 1.* fasces cum argent. securi, vehiculum argenteum. Apparitores quoque & alios Officiales habebat. *l. un. C. de Apparit. C. O.* add. Panciroll. *l. c.*

§. XIX.

Hunc sequitur tertius in Statu Monarchico Magistratus Provincialis, Præfectus sc. Augustalis Spectabilis, qui

qui & simpliciter Augustalis nominatur, *l. 57. & 59. C. de Decur. & Magnificentiss. Edict. Just. XIV. c. 81.*

§. XX.

Magistratus hujus causa efficiens erat Augustus. Hic enim Ægypto in provinciam redactâ, (quæ etiam peculiare regnum Cæsaris vocatur. Strab. *lib. 17.*) primum Cornel. Gallum ex equestri ordine instituit & à se Præfectum Augustalem vocavit, quia singularem hujus provinciae curam habebat.

§. XXI.

Hujus officii objectum erat jurisdictio voluntaria & contentiosa. *arg. l. un. ff. b.* Curabat & publica, exactiorem nimirum tributorum *l. 1. C. bîc.* felicem Embolam i. e. transvectionem frumenti ex Ægypto in regiam urbem. *Edict. Just. 13. c. 22.* Cognoscere insuper potuit de criminibus subjectorum Præsidium & Rectorum Provincialium, licet non punire. *l. f. C. b.* Pollebat quoque Imperio in milites & paganos. *cit. Edict. Just. 13. c. 24.* Insignia verò cum Comite Orientis ei erant communia ferme. vid. Panciroll. *b.*

§. XXII.

Officii hujus contraria erant, quòd deponere debebat Imperium. Quod tamen non prius fieri oportebat, quàm Successor in Alexandriam Urbem, ubi residebat, ingressus erat, non vero, quando in provinciam venerat. *l. 1. C. bîc.*

§. XXIII.

Præfectum Augustalem excipiunt Vicarii, qui etiam Spectabiles dicebantur, *Nov. 7. in Epil.* aliisque passim titulis honorabantur. Vocabantur autem Vicarii, quod aliorum, nempe Præfectorum Prætor. vices gerebant,

atque in provinciis judicabant easque gubernabant. *l. 19. C. de Appellat. l. 1. §. 4. de Legat. 3.*

§. XXIV.

Erant autem in Oriente *quatuor Vicarii*, nempe *Asiana* Dioeceseos *Ponti, Thraciarum & Macedonia l. fin. Cod. de div. Offic.* In Occidente verò *tres*, nimirum *1.) Urbis, 2.) Italia, 3.) Africa.*

§. XXV.

Causa efficiens erant Principes. Unde etiam Augustales dicebantur. *l. 2. C. de his, qui per met. Jud. non appell.* Ante Constantinum Perfectissimi ab Eodem inter Spectabiles relati.

§. XXVI.

Objectum erat, quòd ea, quæ à Præfectis imperabantur, & præsertim ad tributa spectantia, exequiebantur, Præsidesque Provinciarum, ne quid iniquum committerent, Causas civiles & criminales vice Sacra i. e. jussu Principis judicabant. A quibus tamen appellabatur ad Præfectum Prætorio & Quæstorem S. Palatii; *l. 32. C. de Appellat.* in causis civilibus judicandis præferebantur Comitibus Militiæ, in militaribus verò hi illis. *l. 1. Cod. b. tit.*

§. XXVII.

Habebant fermè æqualia insignia, æqualesque Officiales cum Pro-Consulibus & Comitibus. *Panc. in Notis. Imp. lib. 1. c. 122.*

§. XXVIII.

Hactenus de *Spectabilibus Provincialibus* egimus, videamus nunc quoque de *Palatinis*. Hos inter primus erit constituendus Primicerius Notariorum.

§. XXIX.

Vocantur hi *Primicerii* quasi *in prima cera scripti*. Veteres enim in ceratis tabulis scribebant. Unde & *prima cera, secunda cera, ima cera*, Svet. in *Cæs. cap. 83*. Ab his tabulis *Primicerii, Secundocerii, Tertiocerii*, nomen suum sortiti sunt. vid. *l. ult. C. hic*.

§. XXX.

Obiter hinc notandum est, quod quælibet corpora, Scholæ atque Collegia suum habuerint *Primicerium*. Hinc *Primicerii Domest. Decanor. Palatinor. &c.*

§. XXXI.

In Collegio itaque *Notariorum* (quod *præclarum atque sacratum* vocatur *l. 15. C. T. de Senat. & Gleb. nobilisque eorum militia l. 2. C. hic*.) primum Principemque locum obtinebat *Primicerius*, interque *Spectabiles* referebatur *l. 2. C. b.* atque *Notarius Principis* dicebatur. Horum dignitas tanta erat, ut ad *Illustrium* eveherentur ordinem.

§. XXXII.

Objectum ejus erat cura *Majoris laterculi* (quod omnium dignitatum seu administrationum, tam civilium, quam militarium, *Catalogus* seu *Codex* erat,) ceu patet ex *cap. ult. Nov. 24. & 25. & Goth. ad l. 1. C. de Offic. Quæst.* aliquando etiam *Orationes Principis* in *Senatu* recitabat, *l. 14. C. T. de Senat.* tractabat numeros, perque illum *Princeps honores* largiebatur. *l. 2. C. hic*.

§. XXXIII.

Inter privilegia eorum recensendum, quod ultra biennium officium administrare non tenebantur, illoque deposito *Magisteriam dignitatem* vacantem adipiscebantur, omnibusque *Vacantibus & Honorariis antiquioribus*
ante-

anteponerantur. *l. 2. cit.* Equiparantur hodiè Secretariis Status. vid. Perez. *b.*

§. XXXIV.

In Collegio Notariorum, qui à *notis*, quibus ut plurimum scribebant, *Notarii* vocati. Alii erant hoc inferiores, nimirum 1.) *Tribuni*, à *tribubus* sic dicti, qui aliis præerant. Cum quibus hodie comparari posse Proto-notarios putat Perez. *b.* 2.) *Notarii*, 3.) *Chartularii*, quos in tres ordines divisit Panciroll. *lib. 1. cap. 92,*

§. XXXV.

Inter Palatinos Spectabiles veniunt nunc ordine explicandi Magistri scriniorum, quorum militia speciali nomine *literata* vocatur. *l. 8. C. de prox. sacr. scrin.*

§. XXXVI.

Scriniariorum Magist. dicebantur à *scriniis*, quæ erant loculi, in quibus pretiosa & secreta recondebantur, annotationes, Pragmaticæ sanctiones, rescripta Principis, cognitiones & preces reponebantur juxta & adservabantur. *l. f. C. de aqueductu*, qua ratione *totum jus in sacris scriniis principum constitutum* dicitur *l. 19. Cod. de test.* Quæ scrinia etiam sacra, & sacri laterculi scrinia *l. 12. C. T. de Prox. Com. Disp. & l. 3. C. de Off. Quest.* scrinia perennitatis *l. 3. ad l. Cornel. de falsiff.* dicebantur.

§. XXXVII.

Hæc dividebantur in *Memoria*, *Epistolarum*, *Libellorum* atque *Dispositionum* scrinia, quibus singulis Magister erat Præpositus. Quod de Dispositionum scrinio Cujacius negat. At refragatur ipsi *l. 4. C. T. de Prox. C. Disposit.* Hoc tamen verum est, quod hic non ut reliqui tres Spectabilium, sed Clarissimorum, adnumerati fuerint classi. vid. *l. 10. C. T. tit. cit.*

§. XXXVIII.

§. XXXVIII.

Trium priorum Magistrorum, *Memoria* scilicet, *Epistolarum*, & *Libellorum*, magna erat dignitas & autoritas. Hinc dicebantur Spectabiles, Consultores & Assessores Principis. *l. un. C. utroque de Magistr. Scrin.* Ideò digni putabantur omni honore, qui praeferrentur vicaria potestati, & aequarentur Consulibus, atque ad Illustres dignitates eveberentur. *l. cit. C. T. de Mag. Scrin.*

§. XXXIX.

Horum causa efficiens erat Imperator Romanus; quem quidam Neronem, alii Hadrianum esse volunt. Quæ posterior sententia nobis verior videtur,

§. XL.

Inter hos primus fuit Magister *Memoria*, cujus officium erat annotationes omnes dictare *l. 10. C. de div. Off.* emittere & precibus respondere *l. ult. de divers. rescript.* omniaque Imperii gesta servare.

§. XLI.

Alter Scriniorum Magister erat *Epistolarum*, qui Legationes civitatum, consultationes, & preces tractabat, & quicquid per epistolas expediebatur, ad eum spectabat: Unde etiam nomen sortitus est. Quibus de Principum Epist. vid. *l. 1. de Const. Princ. l. ult. ff. de Mun. & honor. §. 4. Inst. de fidejussor.*

§. XLII.

Erant enim duo *Epistolarum* Magistri, unus *Latinarum*, alter *Græcarum*. Hic vel græcas dictabat, vel latinas in græcam linguam vertebat. vid. Guth *lib. 3. cap. 4.* Cum quibus hodie ferè conveniunt Secretarii Excelsi. Consilii Aulici, quorum unus Latinarum, alter Germanicarum expeditionum Secretarius audit. vid. B. Dn. Pa-

truus J. C. ab Uffenbach *tr. pecul. de hoc Excelsissimo Judi-
cio. cap. 9. Subject. 2.*

§. XLIII.

Tertius Scriniarum Magister erat *Libellorum*, qui & sacrarum cognitionum Magister *confirm. ff. §. 9.* inscribitur, cognitiones & preces secundum Notitiam Imperii, tractabat, s. acta causarum & litium, quas cognoscere Principis erat, dictabat, & in arca sive scrinio libellorum reponebat. Hoc munere Ulpianum functum esse, testatur Lamprid. *in vit. Alexand. de Papiniano vid. l. 12. ff. de Distract. pignor.*

§. XLIV.

Privilegia eorum erant varia, inter quæ immunitas ab omnibus muneribus civilibus & indictione referenda est *l. 11. C. de Excus. Munerum.* In quibus singulare erat, quod hoc privilegium ad filios & proximos eorum extendebatur, *l. un. cit. b. tit. de M. Scrim.* quæ exceptio à regula *l. 13. de Excusat. muner.*

§. XLV.

Ad Spectabilium Classen in Sacro Palatio militantium porro referuntur Comites Consistoriani, de quibus *vid. tit. X. lib. 12. C.*

§. XLVI.

Vocabantur Comites Consistoriani ab eo, quod *Assessores & Consiliarii essent, & in Consistorio Principi assiderent.* *vid. l. 28. C. T. de Prat. l. ult. de honor. Cod. eod.* Ut adeo non absimiles fuerint nostris Consiliariis Aulicis. Consistorium enim est locus, in quo ii, qui Principi à Consiliis sunt, versantur, salutariaque belli & pacis consilia suggerunt.

§. XLVII.

§. XLVII.

Differunt hi dignitatis gradu ab iis, qui intimum Principis constituunt Consilium, & Illustres sunt, de quibus omnibus supra in classe Illustr. egimus. De his enim intelligendæ sunt *LL. 1. § 4. C. T. de Palat. S. L. 1. 5. de Merit. l. ult. de Sicar. eod.*

§. XLVIII.

Causa efficiens erat Princeps. Hic enim ex Senatu sibi olim allegabat Comites sive Consiliarios, de Tib. vid. *Tac. 1. Annal. Svet. in Vespas. c. 4.* Hodie plerumque partim ex Equestri ordine, partim ex Jctorum cohorte, Imperator sibi adsciscit Consiliarios: unde distinctio in Excelsissimo Judicio Aulico obvenit, **unter der Ritter oder Herrn Banc/und unter der Gelehrten Banc.**

§. XLIX.

Objectum eorum erant partim negotia in Consistorio expedienda, partim deliberationes, partim arcana Imperii, *Perez. l. c. n. 6.*

§. L.

Neque verò privilegiis destituti erant. Nam conductores rei privatae fidejuss. dare non cogebantur *l. un. C. T. qui Conduct. rei priv. § c.* erant immunes à sordidis muneribus, *l. 15. § 18. de Extraord. § sord. mun. eod.* Magistris Scriniorum præferebantur, *l. un. qui à Prebit. Tyron. § c. eod.* aliisque Comitibus primi ordinis. *Nov. Valent. 44. de Tyron.*

§. LI.

Denique Spectabilibus accensentur Comites Castrenses, *l. 1. l. 2. b. tit.* qui & Castrenses simpliciter vocantur, & cum addito, Castrenses Sacri Palatii *l. 1. 2. C. T. b. tit. l. 3. de priv. cor. qui in Sacro Palatio militant. eod.*

Castrenses seu *Castrenstani* dicebantur à *Castris*, in quibus ministrabant privatae & interioris Principis vitae, & domestici velut ministri, ejusque familia privata. Nempe eò *Castrorum* appellatio hoc ævo deducta est, ut, quod privatis domus est, id Principi augustiori nomine *Castra* sint, germ. *das Hofflager*. vid. Gothofr. *ad l. 1. C. T. b.* de aliis derivat. vid. Pancir. *l. cit. b.*

§. LIII.

Hujus Spectabilis Comitis mandatis parebant omnes, qui in sacro Ministerio erant constituti. vid. *l. 4. C. pr. b. c.* Hinc iidem sunt Castrenses & Ministeriani. *l. 35. C. T. de Eroga. Milit. ann.* vid. Gothofr. *ad l. 1. C. T. b. c. tit.*

§. LIV.

Fuerunt autem quatuor Comites, duo quippe Orientis, & totidem Occidentis: ceu manifestum est ex *C. T. add. Pancir. b. tit.*

§. LV.

Castrenstani seu Ministeriani dividuntur alias in *prima, secunda & tertia forma Ministros, Statutos & Supernumerarios*, vid. *l. 2. C. b. c.* inque horum numero erant Prægustatores, Pincernæ, Pistori, Minister Triclinii, Vestitores, Pædagogiani, Lampadarii, Mensores, Cellarii, alique, quorum officium biennale erat. *l. 1. Cod. b.* His omnibus, quos Amm. Marcell. *lib. 26. Ministros Regales* vocat, Comites præerant, & ut officio suo quilibet rectè fungeretur, curabant. Hinc alibi dicuntur *Triclinarchæ*, vid. Panc. *lib. cit. b. c.* & *Comites sacra vestis*. Perez. *b. c. n. 4.*

§. LVI.

Inter privilegia, quæ varia sunt, hoc præcipuum erat, quod

quod habebant peculia Castrensia. Hoc enim præcipit Imp. *l. un. C. de Castrens. omn. Palat. Pecul.* Quid enim, inquit, tam ex Castris est, quam quod nobis consciis prope sub conspectibus nostris acquiritur? Sed nec alieni sunt à pulvere & labore, Castrorum, qui signa nostra comitantur. dict. leg.

§. LVII.

Palatinis tandem in Spectabilium classe accensentur Archiatri S. Palat. *l. unic. C. b. tit. add. Perez. bic n. 2.*

§. LVIII.

Archiattros dictos esse, non quod Principes Medicorum, sed quod Principis Medici essent, autumat Mercurialis *4. Varr. II*

§. LIX.

Differunt ab his, qui Archiatri Principum Urbium, i. e. Constantinopolis & Romæ, audiunt. Hi enim omnes etiam Atchiatri dicebantur, *l. 8. C. de Med. & Prof.* veluti principis Urbis Medici. vid. Gothofred, *ad l. 4. C. T. cit. tit.*

§. LX.

Hi enim intra Palatium militabant, *l. un. C. bic.* & intra penetralia regalis aulae florebant, *l. 12. C. T. tit. cit.* in Sacro Palatio Principis, *l. 15. 16. 18. eod.* Dicuntur etiam absolute Archiatri, *l. 2. eod.* imò à quibusdam Medicus regius & Illustris, Nold, *dissert. de Stat. Nobil. Civil. cap. 5. n. 45.*

§. LXI.

Officium eorum consistebat in curanda Principis valetudine. Quare Principem macerare & fatigare jejuniis, ac contra desiderium ad salutem exercitare, ipsis permissum erat. Et ob hanc medendi curam & necessi-

tatem à Comitatu Principis, à quo Comites dicebantur, nunquam discedere poterant, *l. 2. Cod. quibus non obijcitur &c.*

§. LXII.

Certis quoque fruebantur privilegiis. Ornabantur enim Comitiva vel *primi*, vel *secundi Ordinis*, *l. 11. C. de Prof. & Med. l. 16. 17. 18. Cod. Tb. eod.* cessabat contra eos long. temporis præscriptio, *cit. l. 2. C. quibus non obijcitur &c.* ab omni functione, collatione, munere publico, ab hospitibus recipiendis immunes erant. Quibus privilegiis filii quoque eorum atque conjuges gaudebant. Accipiebant denique mercedem atque salaria. *vid. l. 6. 11. C. de Prof. & Med. add. l. 16. & 17. C. T. eod.*

§. LXIII.

Et hæc sunt, quæ de Palatinis ad Spectabilium Classem pertinentibus explicanda censuimus. Hos autem sequuntur ii, qui in urbe fungebantur officio, inter quos I.) posuimus Vicarios. Quoniam verò de iis supra in genere diximus, hic de illis speciatim agere superfedemus. Itaque rectà progredimur ad eos, qui in Urbe 20. annos docuerunt & Professores nuncupati fuerunt.

§. LXIV.

Ita autem dicebantur à *professione liberalium artium* *l. 1. 3. l. 17. C. T. de Med. & Prof.* Alias etiam Magistri studiorum, Doctores, *l. 5. C. T. eod. & Preceptores, l. 11. eod.*

§. LXV.

Ratione dignitatis numerabantur inter Spectabiles. Honorabantur enim Comitiva primi ordinis, iisque, qui ex vicaria potestate erant, exæquabantur, *l. 11. C. & C. T. de Profess. qui in Urbe C. 20. ann. &c.* Imò ipsis Illustribus accensebantur, *vid. Perez. hic. add. Brunn. eod.* qui hanc prærogativam ad alios Profess. extensam fuisse, affirmat ib.

§. LXVI.

Hi eligebantur in utraque regia, coetu amplissimo i. e. à Senatu *l. 1. C. T. de Prof. qui in Urbe & c.* Certusque eorum numerus constituebatur *l. 3. C. T. de Stud. liberal. U. R. & C.* Quorum Auditorium Romæ in Capitolio erat, *cit. l.* leges Academicas circa Studiosos undecim habebant, quas præscribit Imperator Valent. *l. 1. C. T. eod.* Bibliothecasque Academ. publicas *l. 2. cit. tit.*

§. LXVII.

In illis requirebatur *morum vitæque probitas, docendi peritia, dicendi facundia, interpretandi subtilitas, differendi copia. l. un. C. de Prof. qui in urbe & c.*

§. LXVIII.

Officium eorum consistebat in erudiendis imbuedisque Studiosis seu Juvenibus. Hinc Quintilianus, qui primum Romæ scholam publicam aperuisse dicitur, vid. Gothofr. *ad l. un. cit. C. T. dict. tit.* scribit: *Post impetratam studiis meis quietem, qui per 20. annos erudiendis juvenibus impenderam.*

§. LXIX.

Ad privilegia eorum referenda est immunitas ab omnibus muneribus publicis & civilibus, ab omni onere hospitalitatis militum & jud. *l. ult. Cod. de Prof. & Med.* Omnia illorum privilegia ad filios & uxores extendebantur, *l. 6. C. eod.* ad quæ etiam spectabat Pecul. Castrens. *l. 37. C. de inoff. test.* ut possent partes suas profitendi substituto demandare, inque causa criminali Procuratorem constituere; *l. ult. C. de Injur.* vid. Perez *hic.* Accipiebant etiam ut cæteri sua salaria. Plura alia privilegia vid. apud Halbritter & Rebuff. *de Privileg. Prof. Doctor. & Studios.* & alibi,

CLARISSIMIS.

§. I.

Pervenimus jam ad classem tertiam Clarissimorum, quorum notæ V. C. erant *l. 6. C. de Jur. omn. jud. l. ult. C. de Fiscal. usur.* Alio nomine audiebant Speciosi. Et primum quidem Clarissimorum titulus Senatorum Rom. proprius, jamque Tiberio imperante introductus fuit. Hinc Senatores vocantur Clarissimi, *l. 18. ff. de Jure Fisci,* & Clarissimatus dignitas pro Senatoribus sumitur *l. un. C. de Equest. dignit.* Postea verò ad alios Magistratus militiamque habentes delatus est. vid. Pancir. *Notit. dign. c. 2.*

§. II.

Hos iterum distinguimus commode 1.) in *Provinciales*, quales fuere Præsides, Correctores, Consulares Prætores &c. 2.) *Palatinos*, Comites nempe Dispositionum, Proximos S. Scrinior &c. 3.) *Urbanos*, ut Prætores, Advocatos &c. De quibus omnibus nunc suo ordine.

§. III.

Et cum ex antecedentibus satis constet, quod provinciarum distinctæ fuerint in *maiores*, *medias* & *minores*, cumque de majoribus actum sit, jam de mediarum & minorum Magistratibus dicendum erit.

§. IV.

Medias itaque Provincias gubernabant vel *Consulares*, vel *Correctores*, vel *Prætores*. Dicuntur autem *Consulares*, quod ex Senatoribus *Consularibus ornamentis* mittebantur. Sunt tamen minoris administrationis, quam *Pro-Consules*, *l. un. C. ut omnes Jud. tam Civil. quam Milit.*
Corre-

Correctores Consularibus in eo inferiores sunt, quod non Consularibus ornamentis mittebantur, sed saltem enseni & chlamydem gestabant. vid. Panciroll. *Not. Imp. lib. 1. cap. 98.*

§. V.

Quoniam verò hi provinciarum Magistratus cum reliquis, qui minores provincias regebant, Præsidesque dicebantur, multa, imò ferè omnia communia habebant, operæ pretium haud erit, singulos singillatim pertractare. Quare de Præsilibus agentes reliquos includere volumus.

§. VI.

Præsidis nomen, quod generale est, aliosque provinciarum Magistratus sub suo ambitu comprehendit, *l. 1. ff. hic*, non à *præessendo*, sed à *præsидendo* descendit. Hinc vocabantur provinciarum *Præsidentes*, *l. 4. § 5. C. T. de O. Rect. Provinc.* Potestas eorum deinde ad ordinarias translata est. *C. T. de honorar. Cod.* Unde & ipse ordinarius audiebat. *l. 1. C. de Collat. bon. fiscal.*

§. VII.

Alio etiam nomine, nim. Rectoris, Moderatoris & Legati Cæsaris insigniebatur, *l. 20. ff. hic*, Præfecti Provinciarum. *l. 2. ff. ad leg. Corn. de sicar.* Neque verò honestis destituebatur titulis. Dicebatur namq; amicus Cæsaris, *l. 4. C. de J. & facti ignor.* Clarissimus, *l. un. C. ut omn. jud. tam civil. quam milit. &c.* Non vero omnes: Nonnulli enim, ut Arabiæ & Dalmatiæ, ad classem Perfectissimorum referebantur, *l. 18. C. de pæn. Notit. dignit.* Quot verò ex utraque fuerint, ex *Notit. Imp.* discere est. add. *Gudel. de Jur. Nov. l. 5. c. 6.* Distinguere quidam

eos solent in *universarum* & *singularum* provinciarum
Præsides: quam distinctionem optimè reprobatur Illustris
Dominus Præsides in sæpius laudato *Comment. ad ff. bic.*

§. VIII.

In statu Monarchico Principes quasdam provincias
sibi gubernandas servasse, iisque Præsides præfecisse,
supra *sect. 2. tb. 6.* diximus. Causa itaque efficiens erat
Princeps, qui eos ex Senatoribus & Equitibus eligebat.
l. 1. ff. bic.

§. IX.

Objectum officii eorum erat, vel *privatum*, vel *publi-*
cum. Ad *privatum* spectabant omnes causæ civiles & cri-
minales, quoad voluntariam & contentiosam jurisdictio-
nem, *l. 2. ff. b. l. 1. Cod. bic.* ius dandi iudicis, *l. 5. 8. 9. eod.*
& merum Imperium cum jure gladii, non vero depor-
tandi potestas, *l. 2. §. 1. ff. de pæn.* quia personæ depor-
tandæ ut plurimum inquietæ, quæ an & cui insulæ in-
ferrentur, multum intererat: quin & res populo invisa
promiscuè usurpanda esse non videbatur. vid. Illustris
Dominus Præsides *loc. cit.* Aliis tamen modis libertatem &
& civitatem adimendi gaudebat. *l. 6. §. 8. ff. b.* Ad *publi-*
cum verò referebatur cura ædificiorum, *l. 7. ff. b.* tribu-
torum, *l. 8. 9. 10. C. de O. R. P.* Medicorum, *l. 6. §. 7. ff. b.*
& in genere, ut quieta & pacata esset provincia, *l. 13. ff.*
eod.

§. X.

Insignia, quibus Præsides Provinciarum gaudebant,
erant fasces, gladius & chlamys militaris. Dio *lib. 53.* Nec
carebant suis Assessoribus (Legatum enim non habebat,
quia ipse erat Legatus Cæs. *dict. l. 2. ff. b.*) aliisque officia-
libus. In quo à Pro-Consule differebat, cui & in hoc
ablimi-

abfimilis erat, quod Pro-Consulis officium per anni spacium, Præsidis verò tamdiu, quamdiu Cæsari libebat, durabat. Dio *loc. cit.* add. Pancir. Notitia Imperii *lib. 1. c. 100.*

§. XI.

Contraria hujus officii erant, quod extra provinciam privatus esset, neque insignibus uti posset, secus atque Pro-Consul, *l. 3. l. 17. ff. bic.* abdicando tamen se, officium non amittebat. *l. penult. b.*

§. XII.

Postquam supra in Spectabilium classe inter Palatinos tres scriniorum sacrorum Magistros exposuimus, de quarto nunc in hac classe agere necesse est.

§. XIII.

Fuisse autem Magistrum Dispositionum, & eum quidem inter Clarissimos relatum, probant *l. 2. C. T. de proxim. Comit. Disposit.* Alias dicitur Comes, *Rubr. b. tit.* Ratione dignitatis, privilegiorum, aliarumque prærogativarum Proximis sacrorum scriniorum exæquabatur. *text. cit.*

§. XIV.

Nomen suum ducebat à dispositionibus, quæ erant perennes functiones, liberalitates Principis &c. *l. 3. C. T. de Prox. Comit. Disposit. Nov. T. 40. 41. c. 2.* seu erant constitutiones, edicta, functiones pragmaticæ, promotiones ad honores, & quicquid Princeps nulli juris ordini adstrictus, constituebat. Guth. *lib. 3. cap. 6.* Quarum dispositionum Principis norma & series à Magistro seu Comite in Scrinio Dispositionum asservabatur: *l. 6. C. T. de prox. Comit. disposit.*

§. XV.

Formale itaque hujus officii in eo consistebat, ut

in Palatio Principis librorum Imperii in Scrinio Dispositionum reconditorum & dispositionum curam gereret. Ad cuius sublevationem varios sub se habebat Scriniarios, Priores seu Primos, qui loco Proximorum erant, Actuarios, Numerarios, qui omnia commonitoria, præceptiones, evectiones, publica instrumenta, quibus de provincia disponebatur, conficiebant. *l. 10. C. de Numer.* Hi enim scriniis inserviebant. *l. 8. C. T. eod.*

§. XVI.

Ad classem Clarissimorum in Scriniis Sacri Palatii militantium referendi quoque sunt Proximi. Hi enim Comitiva secundi ordinis ornabantur, & Vicariis annumerabantur. *l. 2. 11. 16. 17. C. T. de proxim. Comit. dispos.* Quæ promotio die natali Principis fieri debebat.

§. XVII.

Proximi inscribebantur quasi Magistro Proximi, i. e. Pro-Magistri, cum Magistrorum, si abessent aut valetudine impediti officio suo fungi nequirent, vices gererent proximeq; accederent: quemadmodum dicebantur Melloproximi, qui Proximis proximi. Post ann. ad Proximum adspirabant. vid. *l. 5. C. hic. l. 16. & 17. C. T. eod.* Hinc splendor Proximatus honor Proximi *l. 4. 14. C. T. eod.* dicebatur.

§. XVIII.

Notandum autem est, in Scrinio Dispositionum nullum fuisse proximum, sed Priorem saltem, seu Primum, *l. 10. & 14. Cod. T. cit. tit.* Cui non obstat *l. 4. C. hic,* ubi Tribonianus Proximum Dispositionum addit. Hæc enim lex ex *l. 4. C. T. eod.* desumpta est, in qua nihil de illis extat. Infarsit autem Tribonianus illos propterea, quod nulla præter nominis inter Priores & Proximos differen-
tia

tia esset, *l. 10. C. T. eod.* sibi invicem exæquarentur.

§. XIX.

Officium eorum, quod annale erat, *l. 17. C. T. l. 6. C. bic.* fermè convenit cum Magistrorum officio Militabant & hi in scriniis Memoriae, Epistolarum, Libellorum & Dispositionum. *cit. text.* A quibus tamen hæretici excludebantur, *l. 29. de hæret.*

§. XX.

Fruebantur præterea certis quibusdam privilegiis. Hinc immunes erant ab oneribus fordidis & personalibus, à collatione extraordinaria, & militiæ tempore & post eam depositam. *l. 3. 14. 15. de privileg. eorum qui in S. P. militant.* Qui XV. ann. militabant, à Curiali nexu liberabantur. *l. 5. 6. 7. C. T. bic.* Plura vide apud Gothofr. *C. T. bic §. 3.*

§. XXI.

Expositis quibusdam Clarissimis Palatinis, ad reliquos Urbanos me conféro.

§. XXII.

Inter hos primum occupant locum *Prætores*, quorum nomen vel à *præundo*, vel à *præessendo* descendit, quod vel juri præerant, vel exercitui præibant. Fest, & Varr. *lib. 4. de Ling. Lat. add. Nov. 24. § 25. c. 1.*

§. XXIII.

Generalissimè Prætoris nomen usurpari, nemo ignorat. Sic ad Duces exercitus hoc nomen spectat, *cit. Nov. 24. § 25. præfat.* Consulibus quoque olim attributum, & ad alias rerum sacrarum ac civilium Præfecturas translatum, testatur Lentulus *de Stat. R. R. c. 27.* unde Prætor Juventutis, Prætor Sacrorum, Prætor sacris Vol-

cani, *id. ibid.* Interim hoc nomen illis, qui jus dicere consueverant, proprium fuisse, certum est. *l. 2. §. 27. d. O. J.*

§. XXIV.

Causa impulsiva creandorum Prætorum erat, quod advocatis ad bella finitima Consulibus, nemo esset, qui in civitate jus redderet. Hinc factum est, ut *Anno U. 388.* Furius Camillus primus in Urbe crearetur, *Urbanusque* appellaretur, ut vices eorum sustineret. *l. cit. de O. J.* Unde & *Collegæ Consulium* dicebantur.

§. XXV.

Horum Prætorum magna erat dignitas atque auctoritas. Hinc majestas Prætoris dicitur, *l. 9. ff. de Jurisdic. Juris Civ.* Custos atque Sacerdos, *Cic. de LL. 3. p. m. 1258.* Referebantur inter Clarissimos, *Perez. ad Cod. de Off. Prætor.* Abraham. Papæ *Comment. ad Cod. tit. eod.* imò inter Spectabiles collocabantur. vid. *Illustris Dominus Præses ad ff. hic.*

§. XXVI.

Dividuntur Prætores 1.) ratione loci in *Urbanos & Provinciales.* Nam eorum, qui Consules in Provinciis regendis adjuvabant. *A. U. 520.* duo erant, *Lentul. cit. loc.* Hinc edicti provincialis meminit *Cic. in Verr. p. m. 257.* Prætoribus his deinde, auctò Imperio Romanò, plures accesserunt. Et hi spectant ad Provinciales Magistratus, de quibus supra egimus.

§. XXVII.

Urbani iterum dividuntur secundum utramque regionem in *Constantinopolitanos & Romanos.* Illorum, translata à Constantino M. Byssantium sede Imperii, tres constituebantur Senatusconsulto, quos à se primum *Flavian.* secun-

secundum *Constantianum*, tertium *Triumphalem* nuncupavit. Horum numerus à sequentibus Imperatoribus mox augebatur, mox diminuebatur. Adjunxit & Justinianus iis alium, qui *Prætor Plebis* dicebatur, & officio *Præfecti Vigil.* fungebatur. *Nov. 13. vid. Pancir. N. 7. lib. 1. c. 29.*

§. XXVIII.

Urbani Romani alia ratione dividebantur in *Urbanum* & *Peregrinum*; quorum prior posteriori præferebatur. Differentia, quæ inter eos intercedit, 1.) hæc est, quod soli cives apud Urbanum agere possent, apud Peregrinum verò, saltem peregrini invicem & cum civibus lites habentes, 2.) quod prior legis actionem haberet, posterior non æque. 3.) quod ille albo edicta proponeret, hic verò nunquam. *vid. Hotom. descript. R. M.*

§. XXIX.

Prætores hi eligebantur primum ex *Patriciis l. 2. §. 26. de O. J.* postea & ex *plebejis l. 3. ff. b.*

§. XXX.

Objectum erant causæ civiles & privatæ, & cognitio causarum criminalium ex *S. C. Silan. l. 1. pr. d. off. ejus, cui mandat. est jurisdict.*

§. XXXI.

Officium consistebat in Jurisdictione *voluntaria* & *contentiosa privatorum & publicorum* judiciorum.

§. XXXII.

Ratio formalis consistebat in eo, quod in albo edicta sua proponere solerent. Unde oritur actio de albo corrupto, *l. 7. de Jurisdict.* Dicuntur hæc edicta & jus honorarium, *l. 7. §. 1. ff. de J. & J.* Consistebat porro forma jurisdicendi in his tribus verbis: *do, dico, addico.*

dico. Quanta hæc verba habuerint vim, vid. *passim* apud DD. Ordinariè dabat Judicem pedaneum, qui notationem saltem habebat; *extraordinariè* verò, quoties necessitas exigebat, & ipse cognoscebat. Vinn. *ad princ. Inst. de interdictis.*

§. XXXIII.

Insignia ejus atque ornamenta erant sella curulis, latus clavus, palludamentum, toga prætexta, fasces, secures, Cic. & alii vid. Rosin. *lib. Antiq. 7. c. xi.*

§. XXXIV.

Potestas eorum annalis erat. Hinc & edicta eorum saltim annalia erant, ad edictum perpetuum usque, quod à Salviano Jul. Mediolan. anno C. N. 134. jussu Imperatoris Hadriani compositum. Qui Salvianus exinde edicti perpetui conditor subtilissimus audit, *præfat. de confirmat. ff.* à quo tempore & postea Prætorum potestas non parum imminuta, tantumne? imò ferme in nihilum redacta fuit.

§. XXXV.

Clarissimorum classem tandem absolvunt Advocati, qui, licet Magistratum non gererent, urbanam tamen, seu togatam militiam laudabilem, vitæque hominum necessariam exercebant. *l. 14. C. de Advocat. 1. l. 4. 2.* De quibus nunc suo ordine agamus.

§. XXXVI.

Advocati nomen à composito verbo, *advoco*, derivari palam est. *Advocare* enim idem denotat, quod aliquem *ad se vocare* alicujus rei gratia. Hinc *Advocatus* idem est, quàm qui *ad nos vocatus*, ut agat litem nostram, ope consilioque nobis adsit, præstetque patrocinium.

§. XXXVII.

Varias autem fuisse Advocatorum appellationes, extra controversiam est. Sic enim dicebantur causarum Patroni *l. 1. §. 4. ff. de Postul. l. 5. C. de Advoc. l. 1. §. 5. C. de postul.* Formularii, quod actionum formulas componere solerent. *Val. Max. lib. 6. c. 2.* Oratores: Dicebantur enim causas orare, *l. 9. C. de Adv. 1.* Quantumvis enim Orator & Advocatus in eo differre videantur, quod ille eloquentiâ, hic Jurisprudentiâ clientem juvaret. vid. *Bourric. de Advoc. lib. 1. c. 2.* Ultriusque tamen munus in unum conflatum fuit, & inde peculiari nomine Causidici appellati, *l. 2. C. de Advocat. 1.* Officium verò eorum Causidicina, in quibus non peritia juris modò, sed & facundia, requiri coepit, *Gudelin. de Jur. nov. lib. 4. c. 4.* Alias etiam passim dicuntur absolutè Togati in *LL. cit. tit.* Differentiam inter illos & JCtos vid. *l. 2. ff. §. 43. de O. J. add. Wesenb. in paratit. ad Cod. de Advocat. l. 1. n. 2.*

§. XXXVIII.

Magna Advocatos dignitate fuisse præditos, vel exinde colligere est, quòd annumerati fuerint Clarissimis, *l. 1. C. de Advocat. 1.* Vocantur enim clarissima, eloquentiæ Lumina, *l. 6. C. eod.* Viri Facundissimi, *cit. l.* Disertissimi, *l. 5. C. eod.* Nobilissimi, *l. 7. C. de postul.* eorumque corpus seminarium omnium dignitatum, *Nov. Tb. & Val. 34. de postul.* Prudentissimi, *confirm. ff. §. 9.* Justitiæ Satellites, *Judiciorum Athletæ. proæm. ff. §. 6.* Plura alia, quæ ipsis attribuuntur encomia, vid. *l. 14. C. de Advocat. 1. & passim in LL.*

§. XXXIX.

Antiquissimam insuper Togatorum in Republ. Rom.
ori-

originem fuisse, in aprico est. Enimverò Togati jam Ciceronis tempore florere, utpote qui seipsum Togatum dicit de *Orat. 1.* & ante eum optimi Quiritum in hac militiâ stipendia fecere, vid. *l. 2. §. 6. § 43. de O. J.*

§. XL.

Sunt verò Advocati, describente Ulpiano, *l. 1. §. 11. ff. de extraord. cognit.* omnes illi, qui causis agendis quoquò studiò operantur; vel, quod fermè eòdem redit: Advocatus est is, qui alterius causæ controversæ in jure judiciove, vel orando, vel consilia suggerendo, vel aliò modò, operam tribuit. Umm. *Process. jud. disput. 2. §. 4. l. 1. §. 2. ff. de postul.*

§. XLI.

Ratione causæ efficientis distinguendi sunt Togati in *Ordinarios*, seu *Statutarios*, & *Extraordinarios*, seu *Supernumerarios*. In unoquoque enim foro summi apud Romanos Magistratûs certus erat Advocatorum numerus, certaue matricula. *l. fin. §. fin. C. de Assess. & c. l. 5. 6. 7. 8. 9. 13. 17. C. de Advocat. 1.* Horum electio penes Magistratum erat, *cit. l. 17. C. dict. tit.* In quo convenit hodierna praxis in summis Dicasteriis Imperii, Excelsiss. Jud. Aul. & Cam. Imp. vid. Blum. *Process. Camera, tit. 9. n. 2. 3.* ubi à noviter receptis juramentum præstandum esse (*den Advocaten. End*) idem docet. add. *l. 14. §. 1. C. de Jud.* B. Dn. Patruus in sapius alleg. tract. *C. de Procurat. & Agentibus, 7. Sect. 2. Supernumerarii*, seu *Extraordinarii* ab ipsis litigantibus constituuntur. Blum. *cit. n. 18. l. 2. C. de postul.*

§. XLII.

Ad hanc togatam militiam admittuntur omnes, qui non prohibentur. Prohibentur verò 1.) propter ætatem
tem

tem juvenes 17. ann. quia imbecillitas judicii in illis est atque temeritas, quæ à judiciis longè abesse debet; cum ad procedendum in publicum moderata requiratur ætas. 2.) ob vitium animi, furiosi, & mente capti; quia qui sibi ipsi consulere nequit, nec aliis salutaria consilia suggerere poterit. 3.) ob corporis defectum, mutus & surdus; quia in Advocatis facundia requiritur. 4.) ob turpitudinem seu infamiam. Infamibus enim omnium dignitatum janua clausa est, *l. 2. C. de Dignit.* 5.) ratione sequioris sexûs, fœminæ propter pudicitiam. 6.) qui aliâ militiâ præditus, ut miles sagatus. *arg. l. 31. C. locati.* Nemini enim duplicem habere militiam permittitur, *l. 5. C. qui militare poss. vel non.* Hinc Advocati nequeunt esse Consilarii simul: metuendum enim, ne ad utrumque festinantes, neutrum benè peragant, *l. 14. C. de Assess. Domest. & c.* 7.) quoad religionem hæretici, *l. ult. C. de postul. l. 15. C. de Episc. aud.* Neutiquam ergo admittendi sunt Judæi. Cui non obstat *l. 24. C. T. de Judæis.* Expressè enim requiritur, ut Catholicæ religionis Togatus imbutus sit mysteriis. *cit. text.* Quocum convenit *Ord. Camera p. 1. t. 3. in fin. § 18.* quod tamen de reliquis duabus quoque in Imperio receptis religionibus, August. Conf. & Reform., hodie intelligendum. *loc. cit. add. R. J. de anno 1654. §. 23.*

§ XLIII.

Præter ea, quæ §. præced. diximus, in Togatis etiam singularia quædam requiruntur. Nimirum 1. literata eruditio, *l. 2. C. de postuland.* 2.) Jurisperitia, *l. 11. C. de Advocat. 1.* Jura enim scire debet, utpote à quibus, & fortunarum, & existimationis, imò sæpe etiam

capitis innocentium periculum dependet. Unde non immeritò imperitia pro culpa habetur, *l. 132. ff. R. J.* ex qua tenetur. 3.) facundia, *l. 7. pr. de Adv. 2.* 4.) ut per tempus statutum, quod quinquennium Justinianus statuit, *proæm. ff. §. 5.* juri sub Antecessoribus operam dederit. Quod tamen hodiernum non attenditur, *Rec. Imperii nov. 1654. §. 28.* sed sufficit, si de eruditione constet: quæ in iis maximè præsumitur, qui gradum Doctoris aut Licentiati in celeberrima aliqua Academia adepti sunt: qui in Camera aliorumque tribunalium Advocatis desideratur ordinariè. *Blum. lib. cit. tit. 9. n. 5. add. Gudelin. de J. nov. libr. 4. cap. 4.* Contrà gradus in foro Saxon. non semper aut ubique attenditur, sed plerisque locis sufficit, si publicum eruditionis specimen, vel disputandò, vel aliò modò ediderit. *Ord. Elect. Torgens. de anno 1583. tit. von Advocaten und Procurat. add. Carpzov. Part. 1. Const. 1. Definit. 18. n. 16.* 5.) requiritur vitæ integritas, morumque probitas. *O. C. tit. 30. §. 1.*

§. XLIV.

Objectum, circa quod versatur Togatus, sunt res, vel *civiles*, vel *criminales*; *privatæ*, vel *publicæ*, *l. 14. C. de Adv. 1. l. 2. Cod. exhib. & transmitt. reis*, Nemesci Carolina, *art. 88.*

§. XLV.

Veruntamen non omnibus causis, bonis aut malis, promiscuè patrocinari licet, sed selectus faciendus est. Hinc juramentum Calumniæ præstare tenentur singulis in causis, *l. 14. §. 1. C. de Judiciis.* quod tamen, ob perjuriorum frequentiam in ordinariis obsoletum esse vult *Mey. ad J. L. part. 5. tit. 2. art. 5. num. 7. 8. 9. seqq.*

Ordi-

Ordinarii enim semel pro semper jurant initio officii, *Ord. Cam. part. 1. tit. 62. & 64.* Nec in criminibus atrocibus, qualia sunt læsæ Majestatis, conjurationis, bannit. &c. absque speciali judicis jussu patrocinium præstare Advocato permissum esse, tradunt Doctores. Tiraquell. Gailius & alii.

§. XLVI.

Advocati ab objecto distinguuntur in Advocatos *fisci & privatorum.* Illi sunt, qui causas Principis patrimoniales procurant, & inter reliquos honore & privilegiis maximè excellunt. Depositò quippe officio, quod primum annale, postea verò biennale erat, Spectabili-um annumerabantur classi, *l. 4. C. de Adv. 2.* Aliis quoque nominibus, Patroni scilicet ærarii, *l. 8. C. eod.* Patroni fiscalium *commod. l. 1. Cod. de jure fisci,* audiebant. Occupati inprimis erant circa bona fisco commissa, *l. 5. C. T. de bonis vacant, l. 10. C. eod.* & quæ vindictæ publicæ qualitatem habebant. Ea enim perquirere, suo tempore persequi, delatores denunciante juvare tenebantur: quia sine Advocato fisci nemo impunè denunciare poterat. *l. 5. de delat.* In quolibet tribunali summi cujusdam Magistratus erat primum unus ex reliquis Advocatis, isque præcipuus constitutus fisci Patronus, post bini, *l. 10. de Adv. 1. l. 8. eod.* Hodie verò in Imperio duo sunt *Fiscales*, unus *Viennæ*, alter in *Camera*; qui ambo tam conditione ac qualitate, quàm officio inter se conveniunt. vid. B. Dominus Patruus, *cit. lib. c. 8. sect. 1.* Quibus singulis unus adjunctus est Advocatus, vid. Blum. *Proc. Cam. tit. 8. n. 23.* qui solis causis fiscalibus vacare solet. Quænam verò sint causæ fiscales, vide apud B. Dominum Patr. *loc. cit.* interdum & ipsius fiscalis partes susci-

suscipere debent. *Ord. Cam. tit. 27. § ult.* annuum salarium, quod Advocatis fisci in Camera Imper. constitutum, est 571½ Thl. R. l. 1654. §. Diemeil auch. vi. Quibus denique salariis olim Patroni fisci gavisi, quibusque privilegiis atque prerogativis fuerint mactati, vid. l. 8. C. de Adv. 1. l. 3. 4. 6. & c. de Adv. 2.

§. XLVII.

Advocati privatorum sunt, qui privatorum negotia tractant. Horum officium in eo cumprimis situm esse existimamus, ut in agendis causis, litibusque dirimendis, rectè legitimeque cautionibus atque juris remediis utantur, atque omni studiò prospiciant, ne adversæ partis malitiâ dolove cliens deceptus damnum capiat, captionemque incidat. Quæritur hic: Num quis simul possit Judex & Advocatus esse? Ad quod respondetur negando. Praxis enim Cameræ confirmat, quòd is, qui in numerum Adfessorum receptus est, non debeat amplius patrocinari. Interim fieri potest, ut, qui in prima instantia Judicis obit munia, in altera Patronus sit. Id quod affirmat Brunn. *ad l. 6. C. de Postul.* Quandoque Advocati Ordinarii vel inviti ad obeundas partes compelluntur, nisi justam habeant excusandi rationem. *id. ad l. 8. Cod. eod.* Pauperibus tenentur gratis patrocinari, contumeliæ ipsis sub pœna infamiæ prohibentur *l. 6. cit. C. de postul.* De quota litis paciscentes ab officio removendi sunt, *l. 5. C. eod.* Hæ enim pactiões dicuntur consceleratæ, *l. 1. C. T. eod.* Prævaricatores Advocati fiunt infames, *l. 4. §. 4. ff. de his, qui notantur infamia,* & extraordinariè puniuntur, *l. 1. & 2. ff. de prævaricator.* Qui autem sint prævaricatores, vid. *cit. l. 1. ff. eod.*

§. XLVIII.

Advocati munus prioribus temporibus erat temporarium, vicenniō constans, *l. 3. C. de iis, qui post. implet. stip.* hodiè verò perpetuum, vid. *Nov. Theod. & Valent. 16. de perpetuanda Advocat.*

§. XLIX.

Advocatiæ formale in eo consistit, ut *vel orando, seu causas in judiciis coràm agendo* officio suo satisfaciant: quod in foris Saxonis obtinet, quod vulgò dicunt, *ver-sezen*; vel ut mos est hodie multorum tribunalium, ut *magis manu, quàm voce*, patrocinentur, dum clientum preces, libellos & id genus alia scripta seu producta ad li-tem pertinentia componunt. vid. *Gudel. de J. nov. lib. 4. cap. 4.*

§. L.

Variis denique & eximiis & numerosis fruuntur, Advocati privilegiis, ferè iisdem cum militibus, *Nov. Tb. & Valent. 54.* Sic 1.) gaudent dignitate Clarissimorum, filii eorum Extraneis & Supernumerariis præferuntur, inque matriculam gratis recipiuntur, *l. 11. §. 1. C. de Adv. 1. l. 3. §. 5. C. de Adv. 2.* liberantur ab omnibus muneribus personal. *l. 8. C. de Adv. 1.* si Advocatus intra annum decesserit, hæredes ejus constitutum annum stipendium rectè petunt, *l. 15. §. 1. C. eod.* nec honorarium acceptum reddere tenentur, *l. 38. pr. ff. locat.* Advocatus filius familias peculium quasi castrense acquirit. Est enim miles togatus, *l. 4. l. 8. § 14. C. de Advoc. 1.* habet jus retentionis actorum ob denegatum honorarium, per *l. 35. in fin. ff. de procurat.* nisi sint publica, & Reipublicæ intersit, *Carpz. p. 2. const. 25. def. 23. n. 5. & 6.* Num habeant etiam Advocati beneficium competentiae, quæritur? quod quidam

dam negant, quidam affirmant. Cui ultimæ sententiæ assentitur Carpzovius *p. 1. const. 32. def. 18. circ. fin.* qui idem, quod in terris Saxonis receptum sit, præjud. comprobatur.

CLASSIS IV.

De

PERFECTISSIMIS.

§. I.

Quartam denique classem militiæ nostræ, Perfectissimorum nempe, ultimò perlustraturi, ad pauca sequentia respicere studebimus.

§. II.

Perfectissimi autem notis scribebantur seqq. P. V. *l. 1. C. T. fin. l. 4. eod. de pænis*; vel inverso ordine V. P. *l. 1. C. T. de honor. Cod. 1. eod. de bonis Vacantibus. l. 18. C. de pæn.* Interdum verò Perfectissimi Equitibus tanquam digniores præferebantur, *l. 1. C. T. de his, qui veniam et at. impet.* in qua simul eorum Judex, Vicarius nimirum Præfecti, constituitur, vid Gothof. *ad l. jam cit. n. 3.* add Panc. *Notit. Imp. c. 3.* Interdum etiam postponebantur, ut *l. un. Cod. utroque de Perfect. dignit.*

§. III.

De origine hujus dignitatis licet certi nil constet, at tamen antiquissimam eam esse, Imperator Diocletianus *l. 11. C. de quaest.* docet. Titulus enim iste jam tempore Marci Antonini haud incognitus erat; ceu *excit. l. quæ privil. general. Perfectiss. comprehendit.* In ff. verò ejusdem nulla fit mentio.

§. IV.

Quoad subjectum excluditur ab hac dignitate 1.) servilis

vilis conditionis homo, 2.) fisci rationibus, aut 3.) Curiae obnoxius, 4.) pistor, 5.) negotiator, 6.) qui honorem sibi suffragio venali emit, 7.) administratores rei alienae. vid. *l. unic. C. de Perfectissimatus dignitat.*

§. V.

Dividuntur *Perfectissimi* 1.) ratione gradus in *primi, secundi & tertii* ordinis *Perfectissimos*, *l. 7. C. de palat. sacrar. largit.* 2.) ratione dignitatis: Hæc enim primum censebantur, seu *Perfectissimi* dicebantur, qui dignitatem officio connexam habebant, seu actu positi erant. Secundò illi, quibus post munus aliquod gestum hæc dignitas conferebatur: veluti *Actuariis*, *l. 10. C. T. de Numerar. Decurionibus &c. l. 5. eod. de Decur.* aliisque. Tertiò illis, qui honorarii erant, *l. 26. eod. cit. tit.* seu, qui *codicillis* eam dignitatem impetraverant. vid. *Goth. ad l. un. C. T. de Perfectissimatus dignit.*

§. VI.

Perfectissimi actu positi, seu qui dignitatem hanc officio annexam habebant, officio fungebantur, vel 1.) in *provinciis*, qui scil. minimas provincias regebant, ut *Præses Arabiae*, *l. 18. C. l. 4. C. T. de pænis.* *Dalmatiæ, Notit. Imperii &c.* vel 2.) in *Palatio*, *Officiarii Scrin.* vid. *l. 7. C. de Palat. Sacrar. largit. &c.* *Goth. C. T. & Pancir. loc. supra cit.* vel 3.) in *Urbe*, ut *Magister census*, *l. 32. C. de Episc. & Cleric. &c.*

§. VII.

Posceret nunc quidem coeptus ordo, ut de singulis singulatim ageremus: sed quoniam supra de *Præsidibus* in genere actum fuit, & *Officiariorum Scrin.* numerus modum excedit, ac hodie *Perfectissimatus* dignitas atque

titulus in desuetudinem abiit; ideò, hos omnes hìc præterimus, & de Magistro census paucula quadam annectimus.

§. VIII.

Magister census dicebatur à *censu*, (qui nihil aliud significat, quam æstimationem bonorum, factam, ut secundum eam tributa præstentur:) ideò, quòd censui præesset, Liv. lib. 4. Quandoque etiam census pro tabula, seu charta, in qua Romani suas scribebant facultates, ut tempore necessitatis, pro modo patrimonii sui unusquisque conferret, sumitur; qui codex seu liber speciali nomine æstimum, Italici catastrum vocatur. vid. Perez. *ad Cod. de annon. & tributis*, n. 40.

§. IX.

Censum primum Romæ instituisse Servium Tullium, ostendunt Dyon. Halicarnassensis, lib. 4. Liv. lib. 1. quem postea Augustum per orbem ampliasse, Cassiodorus dicit, lib. 3. var. epist. pen. Alias etiam dicitur Censio, l. ult. C. T. de excusat. artif. Census publicus, l. 6. eod. de collat. donat. &c. Plura vid. apud Jacob. Gothof. C. T. in paratit. de Censu.

§. X.

Huic censui initio præficiebantur Censores, seu Censitores, unus de Majoribus Magistratibus Romanis; quorum originem ad ann. V. C. 311. rejicit Lent. de Stat. R. R. c. 26. Potestas autem horum tanta erat, ut etiam Imperatores eam appetere, gerereque, v. Guth. lib. 1. de Off. D. A. c. 40. Quæ primum quinquennalis, postea tantum annua fuisse traditur. vid. Rosin. lib. antiq. 7. cap. 10.

§. XI.

§. XI.

Quando verò titulus Magistri censùs primùm innotuerit, haud constat. Sufficit, quòd iste in locum Censorum successerit, eòdemque officiò functus fuerit. Hinc variis etiam passim inactatur titulis. Dicitur quippe Perfectissimus, *l. 32. C. de Episc. & Cler. Not. Imp.* interdum quoque Clarissimus, *l. 23. C. de Testam. l. 41. de Episc. & Cler. l. 32. de Donat. l. ult. C. de Jure Emphyt.*

§. XII.

Causa efficiens hujus Magistratus, pro temporum Varietate, vel Senatus erat, vel Princeps.

§. XIII.

Et quidem hoc munus initio solis Patriciis deferabatur, postea v. ann. V. C. 402. plebi quoque communicabatur. Liv. 7. *bist.* add Rosin. 7. *antiq. c. 10.*

§. XIV.

Objectum, seu res, circa quas hic Magister occupatus erat, & quæ ad censum pertinebant, describuntur, *l. 4. ff. de Censib.* Neque solùm his vacabat, sed officium ejus ad alia quoque negotia extendebatur. Sic testamenta (si hæreditas centum aureos non excedebat,) apud eum aperiri debebant, *l. 18. l. 23. C. de Testam. l. 41. C. de Episc. & Cler.* Quod munus tamen postea Quæstori deferabatur. Nov. Leonis 44. Donationes quoque, quæ aureos 500. non excedebant, apud eum insinuandæ erant, *l. 30. & 32. C. de Donat.* Præterea Studiosi studiorum gratiâ Romanam venientes, literas Præsidentum suorum, unde veniebant, Magistro census ostendere, quibus potissimum studiis operam dare vellent, apud eum profiteri, hospitiumq; sua in urbe electa ipsi indicare tenebantur, *l. 1. C. T. de*

Stu-

Studiis liberal. Urbis Rom. add. Panc. Notit. Imp. Occid. c. 10. Gothof. ad l. 8. C. T. de Testam. § l. 5. §. notis C. de Senator. &c.

§. XV.

Officii hujus formale præprimis consistebat in conficiendo æstimo, seu libro censuali, & æstimatione omnium bonorum, descriptioneque personarum, ut per Peræquatores, Inspectores, Actuarios, Numerarios, aliosque officiales censuales, quantitatem, seu modum census æquaret, ut æquabilitas inter tributarios servaretur, agrorum qualitatem inspiceret, sterilesque vel relevaret, vel opimos possidentibus adjiceret &c. vid. Gothof. *in parat. C. T. de Censitor.*

§. XVI.

Inter eorum privilegia varia erat præcipuum, quod Magistri census, sicuti omnes Perfectissimi, eorumque liberi, usque ad pronepotes, plebejorum pœnis, vel quæstionibus non subiciebantur. *l. ii. C. de quæstion.*

SOLI DEO GLORIA.

Lyncker, Nicolaus Christoph von

Diss. inaug. iur. de militia togata

Jena 1697

4 Diss. 324#Beibd.29

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10648270-4

VD17 1:007578W